

МЕРЕКЕ АЯСЫНДА

ҚАЛА ТІРШІЛІГІНІҢ КҮРЕТАМЫРЫ – ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІК ҚЫЗМЕТІ

Гүлнұр
ЕРМУТХАНҚЫЗЫ

Жолаушылар көбіне көліктің қозғалыс уақытының жиілігі, жүргізушілердің мінез-құлқы мен автобустардың техникалық жағдайына алаңдайды. Жаңа технологиялар мен цифрлық төлем жүйелері енгізілгенімен, қалада әлі де ескі автобустар мен шешімін таппаған автобус бағыттары жайлы да жиі айтылады. Осыған орай, қала тұрғындарының қоғамдық көлікке деген көзқарасын нақтылау мақсатында шағын сауалнама жүргіздік.

Қала тұрғыны Арман соңғы жылдары жаңа автобустар көбейіп, көліктің қозғалысын GPS арқылы бақылау мүмкіндігі пайда болғанына оң баға берді. Жалпы қызмет сапасына 10 балдық шкала бойынша 7 балл беретінін жеткізді.

Әлия есімді тұрғын:

– №16 бағыттағы автобуспен қатынаймын. Автобус көбіне лық толы болады, кейде 15–20 минут күтуге тура келеді. Қосымша рейс қажет. Жаз мезгілінде автобус ішіндегі желдеткіштердің істемейтіні ыстық күндері жолаушыларға едәуір қиындық туғызып жатады. Сондай-ақ QR арқылы төлем жасау мен мобильді қосымша арқылы маршрутты бақылау ыңғайлы болғанымен, ескі автобустарда алдыңғы есікке валидатор орнатылмағанын, – айтты.

Зейнеп есімді зейнеткер кей жүргізушілердің есікті тез жауып, жолаушылармен қабақ шытып сөйлесетінін, автобус аялдамалары хабарланбайтынын сынға алды. Бірақ сабырмен, мәдениетті түрде қызмет ететін жүргізушілер де бар екенін айтып өтті. Ол қоғамдық көліктің мәдениеті ең алдымен жүргізуші әдебінен басталуы тиіс деп есептейді.

Осы пікірлерге орай біз Талдықорған қалалық әкімдігінің қоғамдық көлікті басқару орталығының (ЦУПП) басшысы Берік Сарқытбаевпен тілдестік. Оның айтуынша, қала тұрғындарына қызмет көрсететін 7 мекеме бар. Олар – «Сайман», «Талдықорған-Таксопарк», «Транстал», «Ai Amiga», «Майка-Инвест», «Жан-Ел» және «Ақ-Нар А» жауапкершілігі шектеулі серіктестіктері. Бұл мекемелер қаланың ықшам аудандарында 26 бағыт бойынша 206 автобуспен күнделікті таңғы сағат 6:00-ден кешкі 20:00-ге дейін қызмет көрсетеді. Техникалық себептерге байланысты кей күндері барлық автобус жолға шыға алмайды. Орташа есеппен күн сайын 195-200 көлік қатынайды екен. Аталған 7 мекеме басшылары күн сайын үш мәрте – таңғы 08:00-де, түскі 12:00-де және кешкі 17:00-де қанша автобус

ҚАЛАНЫҢ КҮРЕ ТАМЫРЫНА АЙНАЛҒАН ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІК ҚЫЗМЕТІНІҢ САПАСЫ – КҮН САЙЫН МЫҢДАҒАН АДАМНЫҢ ӨМІРІНЕ ТІКЕЛЕЙ ӘСЕР ЕТЕТІНІ СӨЗСІЗ. УАҚТЫЛЫ ҚАТЫНАУ, ЖҮРГІЗУШІ МӘДЕНИЕТІ, АВТОБУСТЫҢ ТЕХНИКАЛЫҚ ЖАЙ-КҮЙІ, ТӨЛЕМ ЖҮЙЕСІНІҢ ЫҢҒАЙЛЫЛЫҒЫ – БӘРІ ЖОЛАУШЫ КӨҢІЛІНЕН ШЫҒУЫ ТИІС. АЛАЙДА, КЕЙ КЕЗДЕРІ ОСЫ БАҒЫТТАР БОЙЫНША ТҮРҒЫНДАР ТАРАПЫНАН ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІККЕ КӨҢІЛІ ТОЛМАЙТЫНЫ ЖӨНІНДЕ РЕДАКЦИЯМЫЗҒА ТҮРЛІ СИПАТТАҒЫ ТАЛАП-АРЫЗДАР ДА КЕЛІП ЖАТАДЫ.

қай бағытта жұмыс істеп тұрғаны жөнінде ЦУПП-ға статистикалық есеп тапсырып отырады.

Қаладағы 206 автобустың ішінде 55-і 2022 жылы алынған, 22-сі 2019 жылы, 3-і 2020 жылы пайдалануға берілген. Ал 126 автобус 7 жылдан артық уақыттан бері қызмет көрсетіп келеді. Қазіргі уақытта бұл салада 400 жүргізуші еңбек етеді. Олардың жалақысы 2024 жылға дейін 180-250 мың теңге аралығында болса, 2025 жылдан бастап 350-400 мың теңгеге дейін көтерілген.

Төлем жүйесі жағынан жолаушыларға ыңғайлы болу үшін автобустарда ONAY, Alenpaу жүйелерімен қатар қолма-қол төлем де қолданылады. ЦУПП тарапынан валидаторлардың барлық есіктерге орнатылуына қатысты Берік Сарқытбаев өзінің де жұмысқа қоғамдық көлік арқылы қатынайтынын және алдыңғы есіктерде

валидатордың болмай қалуы көбінесе ескі автобустарда кездесетінін айтты. Жаңа автобустарда бұл мәселе шешілгенімен, ескі көліктерде техникалық шектеулер бар. Бұл тарапта олардың келер жылы автобустар жаңартылған уақытта дұрысталатын жеткізді басшы.

Ал жаңа ықшам аудандар қоғамдық көлікпен қамтамасыз етілген. Атап айтқанда, №1, 10, 12, 13, 227 және 228 бағыттағы автобустар жаңадан ашылған тұрғын үйлерге қатынайды. Сонымен қатар, 2026 жылы жолдарға толыққанды асфальт төселіп біткеннен кейін бірнеше жаңа бағыт пен аялдамалар ашылып, көлік қатынасы кеңейтілетін де айта кетті.

Ал қоғамдық көліктерге күнделікті түсетін шағымдар бойынша Берік Сарқытбаев:

– Қоғамдық көлік қозғалысы тәулік бойы ЦУПП-ның диспетчерлік

орталығы арқылы бақыланады. Бұл орталық автобустың қозғалыс уақыты, жүргізуші тәртібі, маршруттан ауытқу сияқты факторларды жіті назарда ұстайды. Қоғамдық көлікке қатысты тұрғындардан түсетін ең жиі шағым – автобустардың кешігуі мен жүргізушілердің мәдениетсіздігі. Быыл осы сипаттағы 2-3 жағдай тіркеліп, кінәлі жүргізушілерге тәртіптік шаралар қолданылған. Кей бағыттарда автобустардың сирек жүруі де тұрғындарды алаңдатады. Бұл мәселе бойынша ЦУПП жолаушы ағынын талдау арқылы шешім қабылдап, қажет болған жағдайда қосымша рейстер енгізіп, кестелерді қайта қарап отырады, – деген жауап қатты.

Өткен жылдары кей жекеменшік компаниялар тарапынан жүргізушілердің бірнеше ай бойы жалақы алмағаны жөнінде шағымдар тіркелгенін құлағымыз шалған болатын. Берік Сарқытбаев бұл мәселеден хабардар екенін және ЦУПП тарапынан тиісті шаралар қолданылғанын айтты. Оның қызметке 2025 жылдың сәуір айында кіріскенінен бері мұндай жағдайлар қайталанбаған. Қазіргі таңда бұл мәселе тұрақталған, барлық бағыттардағы жүргізушілер жалақысын уақтылы алып отыр.

Жаз маусымында ауа температурасы күрт жоғарылайтыны белгілі. Осыған орай жүргізушілердің киім үлгісіне де мән беріле бастады. Жұмыс барысында әдепке сай емес, қысқа немесе бейресми киім киетін жүргізушілерге қатысты тұрғындардан шағымдар түсіп жатады. ЦУПП бұл мәселеге де бақылау орнатып, тұрғындардан фото немесе видео дәлелмен түсетін шағымдар негізінде шара қолданатынын ескертті.

Осы орайда, тамыз айының алғашқы жексенбісінде атап өтілетін Көлік қызметкерлері күніне орай сала мамандарына шынайы алғыс пен құттықтау ретінде:

– Қоғамдық көлік – тек қатынас құралы ғана емес, ол – қала тіршілігінің айнасы. Күннің ыстығына да, қыстың суығына да қарамай, таңмен таласа қызметке кірісетін жүргізуші мен диспетчер, техник пен бақылаушының еңбегі елеусіз қалмауы тиіс. Қала тіршілігін тоқтатпай, қозғалысты қамтамасыз етіп отырған көлік саласы қызметкерлеріне кәсіби мерекеде табыс, төзім және зор денсаулық тілейміз. Қоғам игілігі жолындағы еңбектеріңізге – мың алғыс, – деген жылы лебізін білдірді Берік Сарқытбаев.

Қорыта айтқанда, қала тұрғындарының пікірлері мен сала мамандарының ресми жауабы қоғамдық көлік жүйесінде айтарлықтай ілгерілеу бар екенін, алайда шешімін күткен мәселелердің де сақталып отырғанын көрсетеді. Автопаркты жаңарту, жүргізуші мәдениеті мен киім үлгісіне мән беру, бағыттардың уақтылы жүруі – бәрі өзара байланысты кешенді жұмыс. Қоғамдық көлік – тек қатынас құралы ғана емес, ол қала тіршілігінің айнасы. Сондықтан бұл саланың сапасы – әр тұрғынның күнделікті өмір сапасының бір бөлшегі деуге толық негіз бар.

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

1 ТАМЫЗДАН БАСТАП ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫНЫҢ ТАРИФТЕРІ КӨТЕРІЛЕДІ

Энергетика министрінің міндетін атқарушы 2025 жылғы 29 шілдедегі бұйрығымен электр энергиясына шекті тарифтерге өзгерістер енгізді. Құжат электр энергиясын сататын компаниялардың келесі топтары үшін тарифтерді көтеруді көздейді:

- Т.И.Батуров атындағы Жамбыл ГРЭС-і тарифтерді кВт/сағ үшін 22,58 теңгеден 23,25 теңгеге дейін көтереді.
- Ақтөбе ЖЭС – кВт/сағ үшін 17,54-тен 18,19 теңгеге дейін;
- «Жайықтеплоэнерго» АҚ – 13,25 теңгеден 13,95 теңгеге дейін;
- МАЭК-Қазатомөнеркәсіп – 22,16 теңгеден 23,26 теңгеге дейін;
- «Crystal Management» АҚ – 15,27 теңгеден 16,09 теңгеге дейін;
- «Ақтөбе рельс-арқалық зауыты» ЖШС – 21,11 теңгеден 23,58 теңгеге дейін;
- «Z-Энергоорталық» – 16,77 теңгеден 18,46 теңгеге дейін;
- «Қызылорда жылу-энергетика орталығы» – 12,10 теңгеден 13,13 теңгеге дейін;
- «Батые Пауэр» ЖШС – 15,89 теңгеден 17,63 теңгеге дейін;
- «Karabatan Utility Solutions» ЖШС – 10,67 теңгеден 13,06 теңгеге дейін;
- «OzenMunaiProm» ЖШС – 26,92 теңгеден 28,68 теңгеге дейін;
- «ТНК "Қазхром"» АҚ – 10,67 теңгеден 11,65 теңгеге дейін;
- «ССГПО» АҚ – 18,82 теңгеден 18,94 теңгеге дейін.

Сондай-ақ 63-ші топтағы энергия өндіруші ұйымдар үшін тариф бір кВт/сағ үшін 44,02 теңге болып белгіленді. Бұйрық 2025 жылдың 1 тамызынан бастап қолданысқа енгізіледі.

«МЕКТЕПКЕ ЖОЛ» АКЦИЯСЫ

«Биылғы жылға аудан, қалаларда әлеуметтік осал топтағы 16650 баланың мектепке жиналуына көмек көрсетіледі деп жоспарланып отыр. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы аясында әлеуметтік осал топтағы отбасылардың 25229 баласын киім-кешек, кеңсе тауарларымен қамту мақсатында жергілікті бюджеттен 1,1 млрд. теңгеден астам қаражат бөлінді. Бүгінгі күнге Ақсу, Көксу, Кербұлақ аудандарында 100% аударым жасалды. Қалған қала, аудандарда 15 тамызға дейін толық аяқтау жоспарда бар», - делінген облыстық білім басқармасының хабарламасында.

ҚҰРҒАҚ ШӨПТІҢ ӨРТЕНУІ ТОЛЫҒЫМЕН СӨНДІРІЛДІ

Қазақстанның ТЖМ бөлімшелерінің күштері Көкмойын шатқалында құрғақ шөптің өртенуін толығымен сөндірді. Өрт алаңы 24 гектарды құрады. Өртті сөндіруге ТЖД, орман шаруашылығы, «Қазавиорманқорғау» РМК күштері мен құралдары, сондай-ақ «Қазавиақұтқару» АҚ және ҚР ҰҚК Авиациялық қызметінің тікұшақтары жұмылдырылды. Өртті сөндіру барысында арнайы техника мен атты топтар қолданылды. Өртті сөндіруге ауадан 140 тонна су төгілді, ол таулы, жету қиын жерлердегі өртті тиімді сөндіруге мүмкіндік берді.

18 КӘСІПОРЫНДА ЗАҢБҰЗУШЫЛЫҚ АНЫҚТАЛДЫ

Жетісу облысы Өңірлік коммуникациялар қызметінің ақпараттық алаңында өткен баспасөз мәслихатында Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің облыс бойынша департаменті 2025 жылдың бірінші жартыжылдығындағы жұмыс нәтижелерін ұсынды.

Мемлекеттік сатып алудағы картельдік келісім белгілері бойынша тергеп-тексеру жүргізіліп, тиісті шаралар қабылданды. Сонымен қатар, «Жетісугаз» компаниясы сұйытылған газды әр тұтынушыға әртүрлі бағамен сатқан. Департамент ескертуінен кейін бұл мәселе жойылып, бүгінде газ барлығына бірдей бағада сатылуда.

2025 жылға арналған жоспарлы мониторинг аясында 36 квазимемлекеттік субъектінің қызметі талданды. Нәтижесінде 18 мемлекеттік кәсіпорында бәсекелестік туралы заңнаманың бұзылғаны анықталып, тиісті нұсқамалар берілді.

Кәсіпорындардың қызмет түрлерін кеңейту немесе өзгертуге қатысты 21 өтініш қаралып, олардың 17-сіне келісім берілді. 4 жағдай бойынша заң талаптарына сай келмегені үшін рұқсат берілмеді.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ ӨТІП ЖАТЫР

Қазақстанда инклюзивті білім беру бағытындағы тың бастамалардың бірі – «Кедергісіз болашақ – білімнен басталады» жобасы аясында мүгедектігі бар жандарға арналған төрт модульден тұратын оқыту бағдарламасы жүзеге асырылуда. Іс-шара Алакөл көлінің жағалауында орналасқан арнайы бейімделген демалыс аймағында өтуде.

Ұйымдастырушылардың мәліметінше, жоба аясында кемінде 80 қатысушы төрт түрлі тақырып бойынша білім алады. Олар: SMM және мақсатты жарнама негіздері, әлеуметтік желілерде жұмыс істеу дағдылары, әлеуметтік кәсіпкерлік негіздері және психологиялық тұрақтылық пен өзін-өзі дамыту тренингтері. Өрбір модуль 24 академиялық сағатты қамтиды, және бір адам тек бір ағынға ғана қатыса алады.

Қазіргі таңда үшінші оқыту ағыны өтіп жатыр. 28 шілде мен 1 тамыз аралығында қатысушылар әлеуметтік кәсіпкерлік бойынша тереңдетілген курстан өтеді. Бұл модуль аясында қатысушылар кәсіп ашу, әлеуметтік идеяларды іске асыру және қоғамға пайда әкелу жолдарын үйренеді.

Үшінші лектің тренері – Эмин Аскеров, Green TAL әлеуметтік шеберханасының және әлеуметтік кәсіпкерлік мектебінің негізін қалаушы, сондай-ақ НИКА орталығының сертификатталған жаттықтырушысы. Оның айтуынша, әлеуметтік кәсіпкерлік – мүгедектігі бар адамдардың өзін-өзі жүзеге асыруына, қоғамға пайдалы болуына және экономикалық дербестікке қол жеткізуіне жол ашады.

Қатысушылар үшін барлық қажетті жағдай жасалған. Олар тегін тұру, тамақтану, инватакси қызметін қоса алғанда трансфер, оқыту материалдары және оңалту құралдарымен қамтылған. Сондай-ақ экзоскелеттер мен арнайы тренажерлер ұсынылған.

Жобаға қатысушылардың кемінде 70 пайызы – әртүрлі шектеулері бар мүгедектігі бар жандар. Оларды қажет болған жағдайда отбасылық мүшелері, қамқоршылар немесе жеке ассистенттер ертіп жүре алады.

Төртінші және соңғы оқыту ағыны 4-8 тамыз аралығында өтеді. Ұйымдастырушылар жобаның қатысушыларға білім мен дағды ғана емес, сонымен қатар жаңа мүмкіндіктер мен сенімділік сыйлайтынына сенімді. Бұл бастама инклюзия қағидаттарын ілгерілетуге және мүгедектігі бар азаматтардың қоғам өміріне белсенді араласуына нақты мүмкіндік береді.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ

12 МЕДИЦИНА НЫСАНЫ ІСКЕ ҚОСЫЛАДЫ

Достық ауылындағы 600 орындық «Келешек мектебі» жаңа оқу жылында қолданысқа беріледі. Сонымен қатар Үшарал қаласында оқушы орнының тапшылығы мәселесін шешу үшін 600 орындық мектеп құрылысының жобасы даярлануда. Бұл туралы облыс әкімі Бейбіт Исабаевтың Алакөл ауданы тұрғындарымен кездесуі барысында айтылды.

Ауданда денсаулық сақтау инфрақұрылымын жақсарту бағытында өткен жылы 4 нысан (Қамысқала ауылында дәрігерлік амбулатория, Арқарлы, Қоңыр және Бибақан ауылдарында 3 блокты-модульді медициналық пункт) қолданысқа берілген. Биыл 12 денсаулық сақтау нысанын іске қосу жоспарланған, оның 9-ы «Ауылдағы денсаулық сақтауды жаңғырту» ұлттық жобасы аясында салынуда.

– Медицина нысандарының материалдық-техникалық базасын нығайтуға да көп көңіл бөлініп келеді. Осы жылы ауданға 3 санитарлық автокөлік сатып алынып, Бұлақты, Теректі ауылдары мен Үшарал қаласына берілді. Сондай-ақ аудандық орталық ауруханаға сандық маммограф, С-тәрізді доғасы бар электронды-оптикалық түрлендіргіш, рентгендік цифрлық тұрақты аппарат сияқты заманауи медициналық құрал-жабдықтар сатып алуға қаржы бөлінді. Бүгінгі күнге конкурстар аяқталды, жабдықтар қазан айына дейін жеткізіліп, орнатылады, - деді Б. Исабаев.

Осы ретте ауданға өткен жылы жұмысқа келген 9 дәрігерге 80 млн. теңге көлемінде қайтарымсыз көтерме жәрдемақы төленгенін, сонымен қатар 7 дәрігерге Үшарал қаласы мен Қабанбай ауылында тұрғын үй берілгенін де атап өтуге болады.

Облыс әкімі өз сөзінде спорт пен мәдениет салаларындағы қолдау шараларына да тоқталып өтті. Мәселен, 2024 жылы Достық ауылында 180 орынды дене шынықтыру сауықтыру кешені салынса, биыл Лепсі ауылында осындай кешен, 244 орынды жатақхананың құрылысы аяқталған, алдағы қыркүйек айында қолданысқа беріледі. Сол сияқты «Ауыл – Ел бесігі» бағдарламасы аясында Екпінді, Көлбай ауылдарында мәдениет үйлері салынып жатыр.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ҚЫЗМЕТ ӨТКІНШІ – АБЫРОЙ МӘҢГІЛІК

Қаратал ауданының ауыл шаруашылығы мен жер қатынастары саласында ұзақ жыл бойы тынымсыз еңбек етіп, өңірдің өркендеуіне сүбелі үлес қосқан Намазбаев Қанабек Билібекұлы зейнеткерлікке шықты.

Осыған орай, Қаратал ауданының әкімі Досымбеков Ұлан Әлдибекұлы ардақты азаматты арнайы қабылдап, құрмет көрсетіп, иығына шапан жауып, ізгі тілегін білдірді.

Қанабек Билібекұлының еңбек жолы — аудан тарихымен сабақтас, елдік мұрат жолындағы еселі еңбектің айғағы. Ол ауыл шаруашылығы мен жер қатынастары саласындағы өзекті мәселелерді шешуде тың тәсілдер ұсынып, саланың ілгерілеуіне айтарлықтай үлес қосты. Көп жылдар бойы аудан әкімдігінің аталған бөлімінде сектор меңгерушісі қызметін абыроймен атқарған Қанабек аға — өз ісінің білгірі, әділ де қарапайым болмысымен әріптестері мен елдің құрметіне бөленген тұлға.

Салтанатты қабылдау барысында аудан әкімі:

- Қанабек Билібекұлы – өз ісіне адал, мол тәжірибесімен, сабырлы да салиқалы мінезімен ерекшеленетін азамат. Оның еңбегі – ауданымыздың даму жылнамасында ерекше орын алады. Енді, міне, сол абыройлы жолдың лайықты қорытындысы ретінде зейнет демалысына қадам басып отырсыз. Бұл — тоқтау емес, өмірдің жаңа тынысы. Еңбегіңізге алғыс білдіреміз! — деп ризашылығын жеткізді.

Тәуелсіздікпен бірге түлеп, Қаратал өңірінің өркендеуіне өзіндік қолтаңбасын қалдырған Қанабек Билібекұлы – жастарға үлгі болатын тұлға. Ауыл шаруашылығы – ел тірегі. Осы саланың әділетті әрі ашық болуына бар күшін жұмсап, ауыл халқымен тығыз қарым-қатынас орнату — үлкен жауапкершілік. Қанабек аға бұл міндетті мінсіз атқарып, ел сенімінен шықты.

Аудан жұртшылығы мен ұжымы Қанабек Билібекұлына шынайы алғысын білдіріп, отбасына амандық, деніне саулық, бейбіт әрі мазмұнды зейнет жасын тілейді. Еңбегі мен есімі ел жадында мәңгілік сақталады.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ОРМАН ӨРТІ - ТАБИҒАТҚА ҮЛКЕН ҚАУІП

Орман – Жер бетіндегі ең маңызды табиғи байлықтың бірі. Ол тек әдемілік пен тыныштық беріп қана қоймай, адамзатқа таза ауа, ағаш, дәрілік шөптер мен жануарлар мекенін сыйлайды. Осындай байлықты сақтау үшін орман шаруашылығы жұмыс істейді.

Орман – жануарлар мен өсімдіктердің үйі. Онда ағаштар, гүлдер, аң-құстар мен жәндіктер өмір сүреді. Бірақ орманға ең үлкен қауіптердің бірі – өрт.

Орман өрті - бұл орманда ағаштар мен шөптердің жана бастауы. Өрт көбіне адамдардың салғырттығынан шығады. Мысалы, орманда от жағып, оны сөндірмей кету, темекі тұқылып тастау, шыны бөтелкені қалдыру сияқты әрекеттер өртке себеп болады. Кейде найзағай немесе қатты ыстықта өртке әкелуі мүмкін.

Орман өрті өте тез таралады. Бірнеше минут ішінде үлкен

аумақты қамтуы мүмкін. Ол көптеген ағаштарды, жануарларды, тіпті кейде адамдардың өмірін де жалмайды. Өрттен кейін орманды қалпына келтіру үшін ондаған жылдар қажет.

Өрттің алдын алу үшін не істеу керек?

- Орманда отты рұқсат етілмеген жерге жақпау
- Шылым, от қалдықтарын тастамау
- Шыны, пластик қалдықтарын жинау

Орман – бәрімізге ортақ. Сондықтан оны қорғау- әрбір адамның міндеті. Кішкентай әрекеттердің өзі үлкен табиғатты аман сақтап қалуы мүмкін.

Сондықтан орманды күту - тек мамандардың емес, әр адамның борышы.

Қуандық БАЙТАСОВ,
«Қапал орман шаруашылығы» КММ
Ақсу-Арасан орманшылығының
№ 16 айналым орман күтушісі

КАСЫМ-ЖОМАРТ ТОКАЕВ НАГРАЖДЕН ВЫСШЕЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НАГРАДОЙ ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Касым-Жомарт Токаев отметил, что для него большая честь получить высшую государственную награду Турецкой Республики – Орден Государства, и выразил искреннюю благодарность Президенту Реджепу Тайипу Эрдогану и всему турецкому народу.

– Я считаю эту высокую награду особой данью уважения со стороны Турецкого государства всему казахскому народу. Эта благородная инициатива – яркий знак нерушимой дружбы между нашими народами, имеющими общие корни, религию и сердце, и важный шаг, прославляющий наши заветные ценности. Это также свидетельство нашего обоюдного стремления

к дальнейшему укреплению казахско-турецкого стратегического сотрудничества, – сказал Глава государства.

– Благодаря Вашей мудрой политике, Вашему упорному и трудолюбивому труду в продвижении интересов страны, Вы достигли столь высокого уровня чести. Репутация Турции во всем мире не вызывает сомнений. Под Вашим руководством достижения Турции были признаны во всех уголках мира. Международно признанные достижения Турции, стремительное развитие, высокая репутация и большое влияние в международном сообществе напрямую связаны с Вашим именем. Сегодня Ваша страна входит в двадцатку ведущих стран мира по уровню экономического развития. По мнению экспертов, будущее Турции светло, и ее влияние в мире будет продолжать расти. Я твердо верю, что под Вашим руководством Турция, имеющая высокий фундамент, продолжит добиваться больших высот в своей новой золотой эре. Мы никогда не забудем, что Турция была первой страной, признавшей Независимость Казахстана. Это неизгладимый исторический факт, который будет сохранен в летописи суверенного казахского народа, – сказал Президент.

ДЕТСКИЕ И СПОРТИВНЫЕ ПЛОЩАДКИ ОБНОВЛЯЮТСЯ

В 2025 году в области Жетісу по программе «Таза Қазақстан» реализуется строительство и благоустройство 83 детских и спортивных площадок придомовых территорий.

Из них 58 площадок строятся с нуля, 25 проходят текущий ремонт. На сегодняшний день завершены строительные работы на 25 площадках, в том числе 7 новых игровых зон, – сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

В частности, работы ведутся в 27 площадках в городе Текели, 21 – в Талдыкоргане, 20 – в Аксуском районе, по 5 – в Каратаальском и Коксуском районах, 4 – в Кербулакском районе и 1 – в Саркандском районе. Местные жители выражают благодарность за строительство детских и спортивных площадок.

РАБОТУ АКИМОВ В КАЗАХСТАНЕ БУДУТ ОЦЕНИВАТЬ ПО КОЛИЧЕСТВУ БЕЗРАБОТНЫХ

Со следующего года в Казахстане работу акимов районов и городов будут оценивать по количеству безработных и занятости населения, передает NUR.KZ со ссылкой на правительство РК.

Премьер-министр дал ряд соответствующих поручений профильным министерствам и акиматам:

- министерству труда и социальной защиты населения совместно с акимами регионов — обеспечить выполнение ключевых показателей рынка труда, предусмотренных региональными картами занятости;
- акимам регионов взять на личный контроль исполнение планов по трудоустройству с акцентом на создание постоянных рабочих мест;

Добавим, в середине июля сообщалось, что Казахстан оказался лидером по числу безработных среди стран ЕАЭС – в стране насчитали 346,1 тыс. безработных, зарегистрированных в службах занятости. Это самый высокий показатель в странах Евразийского экономического союза.

НА АЛАКОЛЕ ОТДЫХАЮЩИЕ УСТРОИЛИ ДРАКУ

На пляже Алаколя в области Жетісу мужчины устроили массовую драку. Все происходило на глазах отдыхающих и детей.

Видеоролик, на котором запечатлена массовая драка, опубликовали в Instagram. На нем несколько мужчин бьют друг друга кулаками, ногами и досками. За всем этим в опасной близости наблюдал ребенок, чуть поодаль находились и другие дети с родителями. В департаменте полиции Жетысуской области подтвердили произошедшее, пообещав предоставить комментарий позже.

Фото взята с видеоролика

ДРАКА НА ПЛЯЖЕ
АЛАКОЛЬ, ОБЛАСТЬ ЖЕТІСУ

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

КАЗАХСТАН ВВЕЛ ЗАПРЕТ НА ВЫВОЗ СТАЛЬНЫХ ЗАГОТОВОК

Министр промышленности и строительства подписал приказ от 17 июля 2025 года «О некоторых вопросах регулирования вывоза стальных заготовок», сообщает Zakon.kz.

Документом введен запрет сроком на шесть месяцев на вывоз с территории РК всеми видами транспорта:

- железа и нелегированной стали в слитках или других первичных формах (кроме железа товарной позиции 7203),
- полуфабрикатов из железа или нелегированной стали.

Приказ введен в действие с 26 июля 2025 года. Мы сообщали, что ранее аналогичный запрет уже вводили в Казахстане в декабре 2024 года.

КИТАЙ ВЗЯЛСЯ ЗА БЕДНЫХ ЖИТЕЛЕЙ КАЗАХСТАНА

В КНР открылся Центр сотрудничества по борьбе с бедностью формата «Китай -- Центральная Азия», передает Ulysmedia.kz.

В Урумчи, административном центре Синьцзян-Уйгурского автономного района (СУАР) открыты Центры сотрудничества по борьбе с бедностью и обмену и сотрудничеству в области образования формата «Китай-Центральная Азия». Об этом сообщает Синьхуа. При этом, чем именно займются данные учреждения не раскрывается. Центр сотрудничества по борьбе с бедностью расположен в управлении сельского хозяйства СУАР, а Центр по обмену и сотрудничеству в области образования в управлении образования СУАР.

ПОВЫШЕНИЕ ЗАРПЛАТЫ НА 50%

Некоторым казахстанцам сообщили хорошую новость. В Казахстане принято решение о повышении заработной платы работникам водной сферы, передает Ulysmedia.kz. Директор департамента науки и инноваций министерства водных ресурсов и ирригации Ляззат Джусипова сообщила, что с 1 июля увеличилась оплата труда работников РГП «Казводхоз». В общей сложности изменения позволят повысить заработную плату более 25 тыс. работников, оказывающих регулируемые услуги водоснабжения и водоотведения. В зависимости от регионов и по данным статистики оплата труда вырастет в среднем на 35-50% – до уровня специалистов в областях теплоэнергетики и электроэнергетики, – отметила специалист. В водохозяйственных предприятиях, обслуживающих гидротехнические сооружения, такие как водохранилища, магистральные и оросительные каналы, групповые водопроводы, и региональных бассейновых инспекциях работают около 10 тыс. специалистов.

В КАЗАХСТАНЕ РАСКРЫТЫ ПРЕСТУПНЫЕ СХЕМЫ СЕКСУАЛЬНОГО РАБСТВА

В Казахстане прекращена деятельность двух организованных преступных групп, причастных к торговле людьми, передает ИА «NewTimes.kz» со ссылкой на Polisia.kz. По данным следствия, злоумышленники систематически использовали интернет-ресурсы для продвижения и рекламы своей противоправной деятельности. Преступная схема носила устойчивый и организованный характер, принося участникам до 1,5 млн тенге ежедневно. С начала 2024 года оборот группы, по предварительным оценкам, превысил 1,7 млрд тенге. Основные фигуранты дела и их сообщники заключены под стражу.

(Все материалы взяты из открытых источников)

Гүлнұр
БАЙМУХАН

БҮГІНДЕ АДАМ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ТЕК ФИЗИКАЛЫҚ ТҰРҒЫДАН ЕМЕС, ЖАН МЕН САНА ДЕҢГЕЙІНДЕ ҚАРАУ ҚАЖЕТТІГІ КҮН САНАП АРТЫП КЕЛЕДІ. ҒЫЛЫМИ МЕДИЦИНА ДИАГНОЗ ТАБА АЛМАҒАН СЫРҚАТТАРДЫҢ АРТЫНДА КӨБІНЕ ТҰНШЫҚҚАН СЕЗІМДЕР, АУЫР ЕСТЕЛІКТЕР МЕН КҮЙСЕЛІСТЕР, КЕШІРЕ АЛМАУ ЖАТАДЫ. ОСЫНДАЙ ТЕРЕҢ ТҮЙТКІЛДЕРГЕ БАЛАМА КӨЗҚАРАСПЕН ҚАРАП, ЕМНІҢ ЖАҢА ҮЛГІСІН ҰСЫНЫП ЖҮРГЕН МАМАНДАРДЫҢ БІРІ – ҚАСЕНОВА АЙНАШ МӘМІЛЕНҚЫЗЫ. ОЛ – ПСИХОСОМАТИКА МЕН ПРАНА ТЕРАПИЯСЫН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, АДАМ ДЕНСАУЛЫҒЫН РУХАНИ ТҰРҒЫДАН ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУГЕ АТ-САЛЫСЫП ЖҮРГЕН ТӘЖІРИБЕЛІ МАМАН. ОНЫҢ ЖҰМЫСЫ – ТӘНДІ ЕМЕС, АЛДЫ-МЕН ЖАНДЫ ТЫҢДАУДАН БАСТАЛАДЫ.

ЖАН МЕН ТӘН ҮЙЛЕСІМІН ТАПҚАН

Айнаш Мәміленқызы жайлы: «Адамның бойындағы қара энергияны тазартып, тіл-көз, дуадан, ауыртпашылықтардан, аурулардан арылтады, аураны тазалап, қуат көздерін ашады, адамның ойы, арманы жүзеге асады», «жанның дертін сөзбен емес, түйсікпен түсініп, емдей алады» деген сөздерді естігенімде, оның ел аузында айтылып жүрген ерекше қабілеті қызығушылығымды оятты. Жарыққа шығуға дайындалып жатқан кітабына байланысты типографияға келген кезінде Айнаш Қасеноваға сұхбат алуға ұсыныс тастадық. Ол кісі бірден келісті. Сол кездесуде, яғни екі сағатқа жуық уақытта мен бұрын-соңды естімеген ұғымдармен танысып, оның жаңа өмір жолына қадам басқан сәтінен көп сыр ұқтым.

Айнаш Қасенованың негізгі мамандығы – журналист. Ол 50 жасына дейін осы бір күрделі де қызықты саланың бел ортасында жүріп, өз ісіне адал қызмет етті. Кербұлақ ауданының «Кербұлақ жұлдызы» және қоғамдық-саяси «Алатау» газеттерінде корректор, тілші, редактордың орынбасары, жауапты хатшы қызметтерін атқарды. Ол республикалық, облыстық, аудандық марапаттардың иесі. 2009 жылы Қазақстан Журналистер одағының мүшелігіне қабылданып, 2019 жылы «Қазақ журналистикасының қайраткері» медалімен марапатталды.

2020 жыл барша адамзат үшін күтпеген тосын сынақтарға толы жыл болғаны мәлім. COVID-19 пандемиясы, әлеуметтік оқшаулау, күнделікті тіршіліктің өзгеруі сынды кезең Айнаш Мәміленқызының да өміріне үлкен бетбұрыс әкелді. Сол жылы 50 жас мерейтойын наурыз айында атап өтуді жоспарлап, жолдасымен бірге тойхана қарастырып жүрген екен. Алайда, наурыз айында енгізілген карантин шектеулері жоспарды өзгертіп жіберді. Басында ренжігенімен, бұл жағдайды «Алланың қалауы болар» деп қабылдаған ол ішкі түйсігімен мұның жайдан-жай болмайтынын сезген де болар.

Көп ұзамай Instagram парақшасында көзіне бір жарнама ілігеді – «Түйсік деген не?», «Психосоматика», «Ішкі блоктарды шешу» деген түсініксіз, бірақ ерекше әсер қалдырған видеоларға назарын аударды. Ол бұл ұғымдардың не екенін білуге асығып, интернетті шарлап, түрлі мамандардың

ыждағатпен көріп, түсінуге тырысты. Үлкен қызығушылықтың және ниеттің арқасында ол үшінші күні түйсікпен байланысқа шықты. Сол сәтті былай сипаттайды:

– Түйсігімнен: «Менде ақша блогі бар ма» деп сұрадым. «Иә» деген жауап келді. «Қай уақытта пайда болды?» деп сұрасам, ішкі дауыс: «19 жасыңда» деді. Ойланып қалдым. Туған күнім есіме түсті. Үстімде сарғыш көйлек, достарыммен Алла Пугачеваның «Не имей 100 рублей, а имей 100 друзей» деген әніне билеп тұрмыз. Сол сәтте мен: «Алла Пугачева дұрыс айтады: «Жүз сомың болғанша, жүз досың болғаны жақсы ғой» деген ой келді. Түйсік соны бейсаналы түрде қабылдап қойған. Содан кейін осы түйсікпен жұмыс істеп, ақша блогын шешкенше, 50 жасыма дейін 100 мыңнан артық ақша таппаған екенім.

Бұл ішкі ашылу оның бүкіл санасына үлкен өзгеріс алып келді. Ол енді бұл білімді жай қызығушылықпен емес, жан-жүрегімен қабылдап, тереңінен ұғынғысы келді. Арада бір апта өткен соң Алматыда Алмас Ақынның ақылы тренингіне құрбысын ертіп, арнайы барды. Жиналғандардың басым көпшілігі – әйел адамдар. Әрқайсысының өз ішкі ауыртпалығы, шешілмеген мәселелері бар. Сол тренингтен кейін Айнаш Мәміленқызы білім алуға бекініп, курсқа жазылды. Тылсым әлемге, бейсаналы сенімдерге, балалық шақта қалыптасқан шектеулерге үңілді. Бұл – оның жаңа өмірлік бағытының бастауы еді.

ЖАЗУДАН – ЖАН ЕМДЕУГЕ

Айнаш Қасенованы көпшілік осыған дейін басқа қырынан таныса, соңғы жылдары көп біле бермейтін қасиеттермен танылуда. Жазуды серігі еткен кездерде ол кітап жазатын деп айтты. Оның алғашқы кітабы «Құт дарыған Күреңбел» 2014 жылы жарық көріп, туған топыраққа деген шынайы махаббат пен құрметтің көрінісіндей қайылданды. 2019 жылы «Ақ жыланның арбауы» атты екінші кітабы дүниеге келді. «Кітаптың атауы 25 жасында бастан кешкен тылсым оқиғаның әсерінен қойылды» дейді кейіпкер. Тақырыбы тосын болғанымен, өмір жолындағы шындық, тылсым дүниенің бар екені жазылды. Оның ішінде қызықты әңгімелер мен повесть бар.

Айнаш өлкенің айтуынша, жазушылық оңай жол емес. Әсіресе, әйел адам үшін. Үй шаруасы, таңсәріден басталатын тіршілік, редакциядағы қауырт жұмыс, түрлі жиналыстар, отбасылық міндет – барлығы қатар жүріп жатқан кезеңде ол шығармашылықпен де айналысты. Шетінен жиналған әңгіме, повестер бір күні кітап болып шығып, көпшіліктің қолына тиді. Бұл кітап Алматы облысының әкімі болған Амандық Баталовтың қолдауымен шықты.

Балалары есейіп, немере сүйген кезеңінде бір ерекше күйді сезінді. Күнделікті тіршіліктен босағанымен, ішкі жан дүниесінде бос кеңістік пайда болғандай болды. Ол кеңістік бұрынғыдай міндетпен емес, рухани мазмұнмен толтырылуы керек екенін түсінді. Сөйтсе, бұл жанның рухани аштығы екен. Сол кезеңде Алла оған бір есік ашып, мүлде басқа жолға салды. Іштей ізденіске түскен ол түйсік ұғымымен танысты. «Біреудің ақысына кіріп, ренжігіш мінез танытып жүргенімнің барлығы да өзімді толық танымағанымнан екен. Бұл мен үшін ең үлкен жаңалық болды», – деп сол кездегі күйін жеткізді.

Ол бірнеше курстарды тәмамдаған соң 2022 жылы психосоматолог-практик мамандығының сертификатын иеленді. Осы салада жүріп, адам жаны мен тәнінің өзара байланысын терең түсініп, алдына келген жандардың мәселелерінің шешілуіне, ауру-сырқаудан айығуларына қолұшын созды. Оның бойында биоток бар еді. Ол қасиет он тоғыз жасында, анасы өмірден өткен кезде білінген. Қолы арқылы ем жүргізе алатынын сезіп, үш енесін, көршілерін,

балаларын ауырып қалса, алақанымен сипап емдеп алатын-ды. Бірақ, емдеген соң өзін ауыр сезінетіндіктен, шаршап, қуаты кеміп қалатындықтан емдеуді біражола тоқтатқан.

Сырлы сұхбат барысында, уақыт өте келе, рухани көмелденіп, өзін тапқан тұста ол биотоктың қайтарылуын және сол жөнінде білім алуды Жаратқаннан сұрағанын айтты. Шынымен де интернет желісі арқылы білім алып, энергиямен емдеудің жолдарын үйреніп, өзіне қорған қойып, Аллаға ниет етіп барып терапия жасауды қолға алды.

– Прана терапиясы – энергиямен жұмыс істеу. Терапияда адамның аурасы тазаланады, тіл, көз, сөз шығады, дуа, қара энергиялардан арылады, өкпе, реніш, ашу, ыза кетеді. 7 қуат көзі (чакра) ашылып, адам бойына қорған қойылады, тұсауы кесіліп, жолы ашылады. Әркімнің жеке мәселелерімен жұмыс жасалынады. Прана – энергия. Бұл әлеммен байланыс арқылы келетін өмірлік қуат, – дейді шынайы сабырмен.

Айнаш Мәміленқызының айтуынша, адам бойында жеті энергия орталықтары (чакра) болады. Бұл энергия көздерінің жабық немесе ашық болуы адамның рухани, психологиялық және физикалық жағдайына тікелей әсер етеді. Алғаш адамдармен терапия жасағанда, байқағаны – көп адамдарда жеті қуат көзінің бірнешеуінің жабық болатыны. Қуат көздері жабық болған кезде адамның үнемі шаршап жүруі, түрлі аурулардың болуы, дел-сал күйде болуы, жолының болмауы, ақшаның берекесіздігі немесе табыстың аз болуы орын алады.

Айнаш Мәміленқызы бүгінде қос білімін - психосоматика мен прана терапияны жүргізе отырып, алдына жәрдем сұрап келгендерге кешенді көмек көрсетеді. Екі бағыттың да адамның өмірінде оң өзгеріс әкелетінін айтады.

ШИПАҒА СЕБЕП БОЛҒАН СӘТТЕР

Айнаш Қасенованың айтуынша, әр адам өзінше бір әлем. Оған жүгініп келетін жандардың тағдыры да, ішкі жан-дүниесі де әрқилы. Бірақ көп жағдайда мәселелердің түп-тамыры балалық шақтағы психо-эмоционалдық жарада болуы мүмкін немесе жатырда жатқанда, анасынан берілетін қорқыныш, үрей, өкпе, реніш сынды сезімдер адам өміріне әсерін тигізіп жатады. Сондай-ақ, адамның бойындағы энергия көздерінің жабық болуына байланысты болады.

– Бір әйел қос қолының қақсап, түнімен ұйықтай алмайтынын айтып келген. «Қолыңызға не болды?» деп сұрасам, ол: «көз тиді» деді. «Оны қайдан

білдіңіз?» дедім. Ол: «Өйткені, мен бір айдың ішінде оқушылармен ансамбль құрып, концерт өткіздім, сол себепті көз тиді деп ойлаймын» деді. «Жақсы, онда терапиямызды бастайық» деп, түйсігімен жұмыс істедік. Сонда белгілі болғаны – қызы екеуінің арасында ұрыс-керіс, даудай. «Алғаныңды қайтар» деген белгі – ол. Сонымен бірнәрсені дұрыс жасамай жатқанын түсініп, Жаратушыдан кешірім сұрап, қызынан ойша кешірім сұрағанда, сол қолы сап қойды. Ал, оң қолымен

терапия жүргізгенде, күйеубаласының жауапкершілігін алып алғанын түсінді. «Отырса, опақ, тұрса, сопақ» дегендей. Терапиядан соң оң қолы сап қойды. Міне, осылайша проблемасы барлар түйсік арқылы көп нәрсені түсінеді. Бұл әйел қызын алып келіп, онымен де жұмыс жасадық. Соңында екеуі татуласып, бір-бірінен кешірім сұрады. Анасы қызынан алғанын қайтарды.

«Ауруыңды сүй» деген қағида бар, оның мәні – Жаратқан иеміз ауру арқылы сабақ, сүйінші не ескерту сынды белгі беріп тұр деген сөз. Осыны түсінген адам – рухани бай адамдардың қатарында болмақ, – дейді Айнаш Мәміленқызы.

Кейіпкердің тәжірибесінде ер адамдар да аз емес. Соның ішінде бойы үрейге (паническая атака) толып қалған жас жігіттер жиі кездеседі. Мұндай мәселелердің түп негізі – отбасылық «жарада» жатқанын түсіндіреді. Әсіресе, ажырасқан отбасында өскен ұл балалардың жан әлемі әлсіз әрі жаралы болатынын айтады. Олар сыртқы негативті энергияны оңай тартып алады. Бір мысалында, жігіттің анасы баласына ашуланғанда, әкесінің жыңды екенін, оның жындыханада жатқанын, ұлының да жынды болатынын тілге тиек етіп, үнемі ұрсатын болған. Осындай сөздердің салдарынан ер бала өзін жоғалтып, кім екенін естен шығарған, қорқып, үрейленіп, сөйлеуден қалған, айналасымен қарым-қатынас үзілген. Салдары психикалық ауытқуға әкеп соққан. «Басқа пәле – тілден. Сол себепті баланың алдында айтылатын әр сөзге мән беру керек. Жаман сөзбен баланы қарғау, балағаттау – өз болашағын тұсаулау деген сөз. Айтпа кеткен жөн болар, 7-8 жасқа дейінгі ұл-қыздарда проблема болса, алдымен анасымен жұмыс жүргізіледі. Себебі, бала – анасының ішкі жан-дүниесінің айнасы», – дейді тәжірибелі маман.

Айнаш Мәміленқызы бүгінде еліміздің түкпір-түкпірінен хабарласып, көмек сұрайтындарға рухани көмек көрсетіп, ризашылықтарына бөленуде. Олардың арасында ана мен қыз, күйеуімен қарым-қатынасы бұзылған әйелдер, өмірден түңілгендер, отбасын құра алмай жүрген жігіттер, тұрмыс құра алмаған бойжеткендер, сәби сүйе алмаған отбасылар, көлік, үй сатқысы келетін немесе сатып алатын жандар хабарласады.

– «Емші болсаң, алдымен өзіңді емде» деген сөз үнемі жадымда жүретін. Рухани дамуға түспей тұрып, менің барлық жерім ауыратын: басым, анемия, бүйрек, аяқ-қол сырқырау, жотамның ашып тұруы, белдің сыздап ауруы сияқты көптеген аурулар болған. Есіме алсам, қазіргі кезде күлемін. «Осыншалықты толас болуға бола ма адам баласына?» деп. Психосоматолог-практик білімін алған соң ең әуелі өзіммен жұмыстандым. Өзімді онкологиялық аурудан аман алып қалдым десем де болады. Содан кейін құдай қосқан жарымның асқазанындағы жара емделді. Сөйтіп, бәрі өзімізден басталды. Өзгеге көмектесу үшін әуелі өзіңнің денің сау болуы керек екен, – дейді ол шынайы риясыздықпен.

Бүгінде ол – психосоматолог-практик әрі прана терапиясын жүргізуші ретінде ел ықыласына бөленіп жүрген маман. Ол өз жұмысын жарнамасыз жүргізеді. Көмек сұрап келетіндердің дені – шын жүректен ем іздеген, жүректерінде тыныштықтың болуын қалаған жандар.

Тек ол емес, мақала кейіпкері Ба-гуа сауна, термокөре, биоэнергомассаж арқылы да ем-шара жасайды. Осы қызметке жүгінген жандар ары қарай да екі терапияның біреуін алуға өз қалауларын білдіріп жатады.

Автордан: Айнаш Қасенова бүгінде тек тәннің емес, жанның сырын түсініп, рухани сауықтырумен айналысатын маман. Ол адамдардың ішкі түйткілдерін түйсікпен танып, олардың бойындағы қуатты қайта жандандыруға көмектесіп келеді. Бұрын қоғамның үнін жеткізген журналист – енді адамның ішкі жан-дүниесінің үнін еститін маман. Жазудағы таланты мен емшіліктегі қабілеті үйлескен бұл жанның жолы – өзгеге шипа, өзіне сауап болғай. Мақаланы оқып, сіздің де қызғушылығыңыз артқан болса, Айнаш ханымның онлайн және оффлайн терапиялар жүргізетінін айтқымыз келеді. Ем таппаған дертіңіздің себебін 8 775 974 17-91 номері арқылы байланысқа шығып анықтай аласыз оқырман.

түсірілімдерін зерттейді. Осылайша көптеген түйсік деңгейінде жұмыс істейтін мамандардың арасынан Алмас Ақын есімді жігіттің видеоларын көре бастады. «Алмас Ақынның алғашқы видеосын көрісімен, іштей бір тартылыс пайда болды», – дейді Айнаш Мәміленқызы сол сәтті еске алып.

Психосоматика – бұл адамның психикалық жай-күйі мен физикалық денсаулығының арасындағы байланысты зерттейтін кешенді ғылым саласы. Мұнда ауруды тек органикалық ақау ретінде емес, сонымен қатар адамның өмірлік тәжірибесі, эмоциялары мен психологиялық жарақаттарының көрінісі ретінде қарастырады. Айнаш Мәміленқызы бұл ғылымға сүйеніп, түйсікпен жұмыс істеп көргісі келеді. Әйел адамдарды қызықтыратын мәселе: «көп ақша табуға деген кедергіні білу, шешу» емес пе? Ол үй шаруаларын ысырып қойып, түйсік жайлы видеоларды екі күн

Зарина
БЫЖЫБЕК

Селфи түсіріп, сторис салып, рилс арқылы күлкі жинап, челленджге қатысқан жастар бір мезетте фейк ақпаратты хештегпен бөлісіп, пранк жасап жүр. Бірі – вайнер,

ҚАЗІРГІ УАҚЫТТА ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІ ЫҚПАЛЫМЕН ЖАСТАР АРАСЫНДА ЖИІ АЙТЫЛАТЫН ЖАҢА СӨЗДЕР КӨБЕЙІП БАРАДЫ. БІР ҚАРАСАҢ, БҰЛ СӨЗДЕР БӘРІНЕ ТҮСІНІКТІ СИЯҚТЫ. БІРАҚ ТЕРЕҢІРЕК ҮҢІЛСЕК, МАҒЫНАСЫ БҰЛЫҢҒЫР. АЛ КЕЙДЕ ТІПТІ ӨЗІМІЗДІҢ НЕ АЙТЫП ЖҮРГЕНІМІЗДІ БІЛМЕЙМІЗ. МЫСАЛЫ: ХАЙП, КОНТЕНТ, ПОДКАСТ, БЛОГЕР, БЛОК, СТОРИС СИЯҚТЫ СӨЗДЕР БҮГІНДЕ ЕКІНІІ БІРІНІІ АУЗЫНДА ЖҮР.

Іздеп көрсем, «Хайп» ағылшын тіліндегі High Yield Investment Program деген сөздердің қысқартылған түрі екен. Ол бастапқыда «Табысты, пайдалы инвестициялық жоба» деген мағынада қолданылған.

кететін қысқа фото не видео (Instagram, WhatsApp-та).

Рилс (Reels) – Instagram желісіндегі музыкалық, әсерлі қысқа видеолар.

Тренд – көп адам қайталап жатқан ән, би немесе әрекет.

ТІЛДЕ ХАЙП БАР, МАҒЫНА ЖОҚ

екіншісі – инфлюенсер, ал енді басқасы – подкаст жазып, стримге кіріп кеткен. Комментар пен лайк – күнделікті тілдің бөлшегі, ал хейтер мен фоловер парақшаның «тұрғылықты халқы». Лайфхак айтып, мотивация беретіндер сторителлинг арқылы ой тарқатып, дайректе сыр ақтарады. Ал био дегеніміз өзің жайлы қысқа мінездеме. Бірақ осы сөздермен сөйлеп жүріп, біз өз сөзімізді, өз тілімізді ұмытып бара жатқан жоқпыз ба?

Көшеде, дәмханада немесе қонақта отырып-ақ «Сторис салып жіберейін», «Контент дайындап қойдым», «Хайп жинап жүрмін» деген тіркестерді естіп жатамыз. Бірақ бұл сөздердің қазақша баламасы бар ма? Немесе біз оларды дұрыс түсініп жүрміз бе? Осы сұрақтар мені де толғандырды.

Аталған сөздердің мағынасын іздеп, әлеуметтік желіден қарап көрдім. Мәселен, «Блогер» мен «блок» бір мағына ма?» деген сұрақ туындады. Алдымен «блок» деген не? Бұл – біреудің парақшасын жауып тастау, яғни бұғаттау деген сөз. Ал «блогер» ше? Іздестіре келе мынадай анықтама таптым: «Блог – онлайн күнделік. Блогер – жүргізуші». Осыны оқып, өзіме «Сонда онлайн күнделік дегеніміз не? Күнде не істегенінді жазу ма? Блогер күнделікті не жүргізеді?» деген сұрақ қойдым. Бұл сұрақтар мен сияқты қарапайым көпшілікті де мазалайтыны анық.

Шындығына келгенде, блог – адамның өз өмірі, ой-пікірі, күнделікті тіршілігі, тәжірибесі жайлы интернетте жазып, бөлісіп отыратын парақша. Ал блогер – сол парақшаны жүргізетін адам. Ол тек күнделікті өмірін жазумен шектелмей, түрлі тақырыптарды қозғауы мүмкін: саяхат, сұлулық, спорт, оқу, кәсіп, психология – бәрі де блогтың бөлігіне айнала алады.

Енді «хайп» сөзіне тоқталайық. Жастар арасында бұл сөз де тым кең таралған. «Мен хайп жасап жүрмін», «Ол хайп арқылы танылды» деген тіркестерді жиі естіміз.

Бірақ уақыт өте келе бұл сөз мағынасын өзгертіп, қазіргі тілмен айтқанда «танымал болу», «ел назарына ілігу», «дабыра жасау» деген мағынада қолданыла бастады. Сонда қазіргі жастардың «хайп жасаймын» дегені, шын

мәнінде, «елдің назарын өзіме аударамын» деген сөз болып шығады.

Ал «контент» сөзі ше? Бұл сөздің нақты мағынасы сіздің парақшаңыздағы бүкіл мазмұн: фото, видео, жазба, сторис бәрі контент. Қысқаша айтқанда, парақшаның ішкі көрінісі. Мысалы, біреу өзің видеолар салады – бұл да контент. Біреу оқырманға пайдалы кеңес береді – ол да контент. Контент неғұрлым сапалы, қызықты болса, парақша соғұрлым танымал болады.

Алайда осы бір сөздердің мағынасын іздеймін деп, жаңа тағы басқа түсініксіз сөздерге тап болып отырамын. Қазақ тілі сонда кірме, жаңа, қысқартылған, түсініксіз сөздерге толып кетсе, ертең «ана тіліміз не болады?» деген ой туындайды. Бір сөздің мағынасын білгім келсе, тағы бір бейтаныс сөздер шығады. Бұл да қазіргі заманның шындығы. Сол себепті бұл сөздердің мағынасын өз түсінігім бойынша қарапайым түсіндіріп көрейін.

Селфи – өзіңді өзің суретке түсіру. **Сторис** – 24 сағаттан кейін өшіп

Челлендж – бір тапсырманы орындап, оны өзгелерге жолдау (мысалы: «10 кітап оқы» челленджі).

Пранк – біреуді алдап, оның реакциясын видеоға түсіру.

Лайфхак – өмірді жеңілдететін пайдалы кеңес.

нәрселер жасау.

Мысалы, біреу әдейі біреумен ұрысып, видеосын салып, халықтың назарын өзіне аударады. Бұл хайп.

Контент – мазмұн, яғни интернетте жарияланған сурет, видео, жазба.

Қызметі адамдарға қызықты, пайдалы ақпарат жеткізу.

Мысалы, біреу саяхат туралы видео түсіріп, парақшасына жүктесе – бұл контент.

Подкаст – интернет арқылы таратылатын әңгіме, сұхбат немесе бағдарлама (әдетте аудио түрде).

Қызметі түрлі тақырыпта ой бөлісу, пікір айту, тыңдаушылармен сырласу.

Мысалы, журналистер жастар мәселесі туралы подкаст жазып, интернетке жүктейді.

Блогер – интернетте өз парақшасына тұрақты түрде жазба, видео, пікір салып отыратын адам.

Қызметі адамдармен ой бөлісу, кеңес беру, жарнама жасау.

Мысалы, ас дайындауды үйрететін блогер өз тағамдарының видеосын бөліседі.

Блок – біреуді әлеуметтік желіде шектеу, оған жазуға, парақшаңызды көруге тыйым салу.

Қызметі мазалаған, ұнамайтын адамдардан қорғану.

Мысалы: Біреу көп мазаласа, оны «блоктап» тастауға болады.

Пост – Әлеуметтік желіге салынған жазба, сурет не видео. Қызметі: Қандай да бір ойынды, жаңалығыңды көпшілікке жеткізу.

Мысалы: «Бүгін алғаш жұмысқа тұрдым» деп жазғаның – пост болады.

Бұл сөздердің бәрі күнделікті тілімізге еніп кеткен. Бірақ мағынасын түсінбей тұрып

қолдану – өзімізге де, тілімізге де зиян. Ең бастысы – не айтсақ та, нені қолдансақ та, оның мәні мен мазмұнын түсініп барып сөйлеуіміз керек. Тіл тек қарым-қатынас құралы емес, ұлттың жаны. Бүгінде жастардың тілінде қалыптасқан жаңа сөздер күн санап көбейіп келеді. Біз олардың кейбірін қолданғанымызбен, нақты мағынасын, қайдан шыққанын, қандай жағдайда қолданылатынын біле бермейміз. Кейде сол сөзді сөйлемге қосып сөйлегенмен, түпкі мәнін түсінбей, тек естіп алғанымыздай қайталай саламыз.

«Челлендж», «Фейк», «Рилс», «Стрим», «Вайнер», «Сторителлинг», «чат», «хобби» тағысын тағы. Бұл тізім шексіз жалғаса береді. Сөздердің дені ағылшын тілінен енген, яғни біздің ана тілімізде баламасы жоқ емес, бірақ біз өз тіліміздің сөзін емес, жат тілдің нұсқасын қолдануды сән көреміз.

Сөздің мағынасын білмей тұрып, оны күнделікті сөйлеу тілімізге енгізу жай ғана жаңашылдық емес, бұл тіліміздің негізін, құрылымын бұзатын әрекет. Осылай жалғаса берсе, бірте-бірте жастар өз ана тілін түсінбей, аралас тілмен сөйлейтін ұрпақ боламыз. Қазір қалжындап «жастар қазақша, орысша, арабша, ағылшынша қосып сөйлейді» деп қуанамыз, бірақ – үлкен қауіп емес пе?

Сырттан келген әрбір сөз тіліміздің байлығын толықтырмаса, онда ол қажетсіз жүк. Біз әрбір сөзді екшеп, ойланып қабылдауға тиіспіз. Қазір заманмен бірге ілесіп, жаңа ұғымдарды қабылдауға дайынбыз. Бірақ жаңа сөздің бәрін сіңіре беру дұрыс па? Әуелі оның мағынасын түсініп, мүмкін болса, өз тілімізде синонимін қолдануымыз керек.

P.S Мен де осы сөздерді жиі естимін, тіпті кейбірін қолданамын. Бірақ қазіргі дейін мағынасына үңілмеген екенмін. Қарап отырсам, бәрі шет елден кірген кірме сөздер. Біздің қазақ тілінде кез келген ұғымды жеткізе алатын сөздер бар. Тек оны іздеп, қолдануға ерінеміз. Өз тілімізді бөтен сөзбен араластырмай, сөздік қорымызды қазақша көбейтіп үйренейік.

Дүйсенбі - Понедельник, 4 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая «Өз үйім»
07.00 «Оян!»
10.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитники планеты»
10.30 Сериал «Зимородок-2»
12.20 «Хәкім Абай»
12.30 Телехикая «Келінжан-3»
14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты»
16.00, 22.00 Сериал «На твоей стороне»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Телехикая «Әпке»
00.00 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.00 «П@утина»
07.00, 19.00 «Koremiz-shou»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, казахстан!»
10.00 Сериал «Кривое зеркало души»
14.10, 01.40 «Новости»
14.20, 01.50 «Жаңалықтар»
14.30 Qoslike
18.30, 02.50 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Х/ф «Когда прошлое впереди»
00.30 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-3»
03.25 «Ең алғышқы»

КТК

07.05, 05.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау)
07.55 «Тоғжан»
10.00 «Было дело», документальный детектив
11.00 Х/ф «Когда спадёт пелена»
14.50 Х/ф «Цвет мести»
16.40 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 Х/ф «Шеф-6»
23.30 Х/ф «Порт»
01.20 Х/ф «Никто не идеален»
03.00 «Өкінбе сен»
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 «Екі сазгер - бір өнер» концерті
11.00 «Әсем әуен»
11.40 «Қазақ үні»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «Единый народ»
13.30 «Келіп көр»
14.00 «Өзекжарды»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.25 «Мақсатына жеткендер»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Шіркін-ай»

17.30 «Абадан»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир/
18.40 «Баспасөзге шолу»
19.00 «Бейкүнә қыз»
19.30 «Ғибрат»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.20 «Адал алаяқтар» комедиясында
08.00, 00.10 «Ғажайыпсың» телехикаясы
09.40 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
10.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.50 Худ. фильм «Рэмбо: первая кровь»
15.00 «Астерикс на олимпийских играх»
18.00 Худ. фильм «Универсальный солдат»
20.00 Информбюро (рус., каз.)
21.00 Худ. фильм «Час расплаты»
23.30 «12.00» телехикаясы
01.20 «31 әзіл»
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 What's up? ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын» ойын-сауы

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «ХАҚ»
07.00 Телехикая «Зың-зың Күлпәш»
08.00 Тұрсынбек Қабатовтың әзілдері
10.00, 20.00 Сериал «Великолепный век. Кесем»
11.10, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
13.10 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
14.30 Телехикая «Өмірдің өзі»
15.30, 23.40 «Әзілің жарас-са...»
16.00, 22.40 Сериал «1001 Ночь»
17.00 Фактор страха
18.00 Жаңалықтар
18.30 «Жарқыраған жұлдыз»
19.30 Новости
00.40 Жаңалықтар
01.30 Здоровье с Айнур Тажиной
02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.00 «Жұлдызды шаңырақта»
03.40 Q-елі
04.00 Телехикая «Тек қана қыздар»
05.00 Телехикая «Бастық боламын»
05.53 Үзіліс

Сейсенбі - Вторник, 5 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая «Өз үйім»
07.00 «Оян!»
10.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитники планеты»
10.30 Сериал «Зимородок-2»
12.20 «Хәкім Абай»
12.30 Телехикая «Келінжан-3»
14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты»
16.00, 22.00 Сериал «На твоей стороне»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Телехикая «Абай жолы»
00.00 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.00 «Паутина»
07.00, 19.00 «Koremiz-shou»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Модный приговор»
10.55 «Давай поженимся!»
11.45 Сериал «Триггер-2»
13.00 «Пусть говорят»
14.10, 01.40 «Новости»
14.20, 01.50 «Жаңалықтар»
14.30 Qoslike
18.30, 02.50 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Х/ф «Когда прошлое впереди»
00.30 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-3»
03.25 «Ең алғышқы»

КТК

07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Тоғжан»,
09.30, 21.00 Вечерние новости
10.00 «Было дело», документальный детектив
10.50, 21.30 Х/ф «Шеф-6»
12.50, 23.30 Х/ф «Порт»
14.50 Х/ф «Цвет мести»
16.40 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
01.20 Х/ф «Никто не идеален»
02.50 «Өкінбе сен»
05.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Әсем әуен»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
12.40 «Әсем әуен»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Баспасөзге шолу»
14.00 «Бейкүнә қыз»
14.30 «Ғибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Ділмар»
17.10 «Ой-сарап»
17.35 «Әсем әуен»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир/
18.40 «Қазақ үні»
19.00 «Қатыгез келін»
19.30 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 01.20 «31 әзіл» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 00.10 «Ғажайыпсың» телехикаясы
09.40 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
10.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.50 Худ. фильм «Час расплаты»
15.40 Худ. фильм «Морбиус»
18.00 Худ. фильм «Центурион»
21.00 Худ. фильм «Неудержимые»
23.00 «12:00» телехикаясы
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Хақ»
07.00 Телехикая «Зың-зың Күлпәш»
08.00, 13.10 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 00.40 Жаңалықтар. Новости
10.00, 20.00 Сериал «Великолепный век. Кёсем»
11.10, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
14.30 Телехикая «Өмірдің өзі»
15.30, 23.40 «Әзілің жарас-са...»
16.00, 22.40 Сериал «1001 Ночь»
17.00 Фактор страха
18.00 Жаңалықтар. тікелей эфир
18.30 «Жарқыраған жұлдыз»
19.30 Новости. прямой эфир
01.30 Здоровье с Айнур Тажиной
02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.00 «Жұлдызды шаңырақта»
03.40 Q-елі
04.00 Телехикая «Тек қана қыздар»
05.00 Телехикая «Бастық боламын»
05.53 Үзіліс

Сәрсенбі - Среда, 6 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая «Өз үйім»
07.00 «Оян!»
10.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитники планеты»
10.30 Сериал «Зимородок-2»
12.20 «Хәкім Абай»
12.30 Телехикая «Келінжан-3»
14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты»
06.00, 22.00 Сериал «На твоей Стороне»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Телехикая «Абай жолы»
00.00 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.00 «Паутина»
07.00, 19.00 «Koremiz-shou»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Модный приговор»
10.55 «Давай, поженимся!»
11.45 Сериал «Триггер-2»
13.00 «Пусть говорят»
14.10, 01.40 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 Qoslike
18.30, 02.50 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Х/ф «Когда прошлое впереди»
00.30 Ночной Кинотеатр. «Убойная Сила-3»
03.25 «Ең алғышқы»

КТК

07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Тоғжан»
09.30, 21.00 Вечерние новости
10.00 «Было дело», документальный детектив
10.50, 21.30 Х/ф «Шеф-6»
12.50 «Порт»
14.50 х/ф «Цвет мести»
16.40 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
23.30 «Её секрет»
01.20 «Цвет страсти»
03.00 «Өкінбе сен»
05.20 «Кел, шырқайық!»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»
13.40 «Әсем әуен»
14.00 «Қатыгез келін»
14.25 «Әсем әуен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Әсем әуен»

16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Менің анам»
16.35 «Келіп көр»
17.00 «Ой-сарап»
17.30 «Жетісу әуендері»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир/
18.40 «Қазақ үні»
19.00 «Мақсатына жеткендер»
19.30 «Агро аймақ»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 01.20 «31 әзіл» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 00.20 «Ғажайыпсың» телехикаясы
09.40 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
10.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.50 Худ. фильм «Универсальный солдат»
15.10 «Неудержимые»
17.30 «Индиана Джонс: в поисках утраченного ковчега»
21.00 Худ. фильм «Неудержимые-2»
23.00 «12:00» телехикаясы
02.30 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Ағайынды»
07.00 Телехикая «Зың-зың Күлпәш»
08.00, 13.10 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 00.40 Жаңалықтар. Новости
10.00, 20.00 Сериал «Великолепный век. Кесем»
11.10, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
14.30 Телехикая «Өмірдің өзі»
15.30, 23.40 «Әзілің жарас-са...»
16.00, 22.40 Сериал «1001 ночь»
17.00 Фактор страха
18.00 Жаңалықтар
18.30 «Жарқыраған жұлдыз»
19.30 Новости
01.30 Здоровье с Айнур Тажиной
02.00 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.00 «Жұлдызды шаңырақта»
03.40 Q-елі
04.00 Телехикая «Тек қана қыздар»
05.00 Телехикая «Бастық боламын»
05.53 Үзіліс

ХАН ҚАСҚЫР

...ҚАЗАҚ ЕЗ ЖІГІТТІ «ОЙ, ИТ ЕКЕН...» ДЕП ТӨМЕНДЕТІП, АЛ, ЖҮРЕГІНІҢ ТҮГІ БАР АЗАМАТТЫ «ҚАСҚЫР ЖІГІТ ЕКЕН!» - ДЕП МАҚТАП ЖАТАДЫ. ҚАСҚЫРДЫ ҚАЗАҚ ҚАДІР ТҰТЫП, АТЫН АТАМАЙ «ИТ-ҚҰС» ДЕП МЕНЗЕП ҚАНА АЙТАТЫНЫН БАЛА КЕЗДЕН БӘРІМІЗ БІЛЕМІЗ. БЫЛАЙ ҚАРАҒАНДА, ИТ-ҚҰС КӨП ЖЫРТҚЫШ АҢДАРДЫҢ БІРІ ҒАНА ҒОЙ ДЕЙМІЗ.

Дегенмен, қасқырға келгенде қазақ баласының бойында үлкен құрмет, ерекше толқыныс пайда болатыны рас. Оның себебі де бар. Біз түркі болғандықтан, езімізді Бөріден тарадық дегенге сенеміз. Сенгіміз келеді соған. Себебі, бөрідей батыл, ақылды һәм сымбатты болғымыз келеді.

Ежелгі түркілердің ең басты тотемі - Көк бөрі болған. 1968 жылы Моңғолия территориясынан табылған ескерткіште аяқ-қолы жоқ баланың суретінің астында қасқырдың суреті сомдалған. Бей-Ши және Суй-Ши деген қытай жылнамашыларының деректеріне сүйенсек, ескерткіштегі бала бейнесі келесі оқиғаның кейіпкері. Ғұн тайпаларының ең текті тайпасы көрші тайпалардың соққысына ұшырап, тегіс опат болған екен. Ашина атты тоғыз жастағы мына баланы даладан қасқырдың қаншығы тауып алып, тауға алып кетіп, асырапты деседі. Кейін екеуінің арасынан шекесі торсықтай он ұл дүниеге келіп, түркі тілдес халықтардың негізін құраған он ірі әулетке айналыптымыс. Ашина деген ежелгі түркі тілінен аударылғанда «ең басты, аспан тектес

бөрі» дегенді білдіреді екен. Бұл әрине аңыз.

Жалпы, қасқыр тотемі әлем халықтарының барлығында бар. Мәселен, қазаққа бауыр халық - башқұрт ұлтының атауы «бас бөрі» деген мағынаны береді. Татар халқы өздерін «ақ қасқырдан» тарағанбыз деп есептейді. Көптеген түркі тілдес тайпалардың туында бөрінің басы бейнеленетін болған. Онымен қоса, хан, қаған біткеннің барлығы өзін бөрімен теңестіріп отыруға құмар болатын. Мысалы, әлемнің әмірлі билеушісі Шыңғысхан өзін Көк бөрінің рухы қолдайтынына имандай сенетін және барлық жауынгерлерін қасқырдай айлалы, қайратты қылып тәрбиелегені белгілі.

Аңыздың пайда болуына да бір себептің болуы заңды деп білеміз. Ол үшін қасқырдың табиғатына, мінез-құлқына үңіліп көрелік. Жалпы, қасқыр өзге түз тағыларына қарағанда еркіндік сүйгіш аң.

Аңдар патшасы деп жүрген есінеуік арыстанды цирктен талай көргеніміз бар. Жабайы табиғаттағы өмірде, бүкіл прайд осы бір жалқау, жалы жалп-жалп еткен бір ез мысықты асырайды да жүреді.

Біртүрлі сыйлаймаймын осы бір еріншек немені! Әрі арыстанды аң патшасы дегенге мойысұнбаймын да!

Қасекеңе оралайық. Циркте қасқырдың өнер көрсетіп жүргеніне ешкім куәлік ете алмайды. Қасекең төкаппар, кербез һәм дербестікті сүйеді. Қасқыр, ең алдымен, көзсіз батырлықтың символы. Кез келген айқаста қасқыр не жеңгенше, не өлгенше алысады. Қасқыр өлексе жеуден қашады. Яғни өз бойын, ағзасын таза ұстайды. Қасқырдың бөрісі басқа мақұлықтарға қарағанда моногамды. Демек, өзге аңдармен салыстырғанда қасқырдың еркегі «зинақорлық жасамайды» және өзі таңдаған бір ғана қаншыққа адал болады. Бөрі - үйір ішінде темір тәртіп орнататын, өзіне тиесілі аймақты жан-тәнімен қорғайтын, қоластындағы шабуылдаушысы бар жауынгерлерді бір мақсатқа жұмылдыра білетін, бөлтіріктер мен әртүрлі шаруаға міндетті ірілі-ұсақ

қасқырларды әділ басқаратын Қаған.

Сондықтан біздің Ашина текті балаларымыз қасқыр табиғатын жақсы білгендіктен, өз тайпаларындағы өмірді бөрінің басқару стиліне ұқсастырып отыруға тырысқан деп ойласақ қателеспейміз.

Тағы бір штрих. Қасқыр ешқашан үрмейді. Ол тек ұлиды. Ал, оның ұлуы нені білдіретінін ғылым сан саққа жориды. Біздіңше қасқырдың ұлуы - көк бөрінің Көк Аспанмен диалогы.

Ақберен Елгезек
«Абай-ақпарат»

АРТЫҚ БОЛМАС БІЛГЕНІҢ

ҚАСҚЫРДЫҢ ҚЫРЫҚ АЛТЫ ҚАСИЕТІ

- 1) Қасқыр ешқашан екі рет жұп құрмайды.
- 2) Терісін тірідей сойып алсаң да қыңсылап, дыбыс шығармайды.
- 3) Қаншығы, яғни, құртқасы, бір-ақ рет бөлтіріктейді.
- 4) Күшік кезінен асырасаң да, құйрығын бұлғандатып еркелемейді.

- 5) Иттің иесі болғанымен, бөрінің Тәңірісі бар.
- 6) Жазда тауға, қыста жазыққа ұмтылады.
- 7) Бөлтіріктері дүниеге келгенде жанындағы елді мекендердің малына шаппайды.
- 8.) Қазақ қасқырдың атын атамаған, құтырып кетеді деп ойлап «ит-құс» деп атаған.
- 9) Қасқырдың терісінен жасалған ішікті белсіздікке ұшырайды деп жас жігіттерге киізбеген.
- 10) Қасқырдың ішігін жамылған адамды боран болсын, ызғар болсын ала алмаған.
- 11) Қасқырдың ішігін 1-2 сағ. бөстек қылып отырсаңыз, күні бойы денеңіз қызып жүреді.
- 12) Терісін аяқ киімге - ұлтарак қылып салсаңыз, табаныңыздан еш уақытта суық өтпейді.
- 13) Қазақ бөріні киелідеп «пір»

тұтқан.

- 14) Қазақ халқы көне заманнан байрағына көк бөрінің бейнесін бейнелеген.
- 15) Қасқырдың жүрегімен баланы ауыздандырса, ол бала қасқырдай алғыр әрі тегін болмайды деп ырымдаған.
- 16) Қасқырдың тісін, тырнағын адам баласы бойтұмар қылып тағып жүрсе, тіл-көзден ада болады деп ұққан.
- 17) Әйелінің аяғы ауыр кезінде ер адам түсінде көк бөрі көрсе, онда ол текті бала туады деп жорыған.
- 18) Қасқырдың нәжісі жатқан жерге бұралқы иттер т.б. аңдар жоламайды.
- 19) Қасқыр еш уақытта иттің күшігін бауырына баспайды, ал ит қасқырдың күшігін бауырына баса береді. Қазақ тектілері әртүрлі жағдайларға байланысты, кейбір азаматтардың нағашысының қолында болып кейін өз жұртына келсе, итемген-сүтемген деп атаған, яғни екі киелі әруақты емген.
- 20) Қасқырдың асығы мен иттің асығы бір-біріне ұқсамайды.
- 21) Ұйыққан қасқырды қазақ атпаған, өршеленіп кетеді деп ойлаған. Жазатайым атып қалса, екеуін де атып алуға тырысқан. Өйткені біреуі аман қалса, сол

- күннен бастап сол ауылдың малына, жанына шабуыл жасаған. Атқан аңшының малынан бөлек бала-шағасын да қырып кетуге тырысқан.
- 22) Қасқырдың терісін илеп, қайнаған суға бірнеше рет салсаңыз да өзіне тән иісін ешқашан жоғалтпайды.
- 23) Қасқырды қазақ халқы ешқашан азаптап өлтірмеген, киесінен қорыққан, құрметтеген. Егерде азаптап өлтірсе жамандыққа ұшырайды немесе ұрпағына зиян келеді деп ойлаған.
- 24) Өмірде қасқырдай айлакер, ұйымшыл, ақылды жыртқыш жоқ.
- 25) Қасқыр қыста боранды күндері 100 шақырымнан астам жортады.
- 26) Аңшылар қасқырды аулауға шыққанда, мылтығының ұңғысының аузын жауып қоятын болған, себебі қасқырлар неше шақырымнан болса да мылтықтың иісін сезіп қояды.
- 27) Қасқырдың тісі тиген, қасқыр талаған малды қайта қатарға қосылмайды деп сойып тастаған.
- 28) Қасқыр малдың ұлығы түйеге тиіспеген, киесін таныған. Егер де түйе шөгіп жатса, үстінен секіріп өткен.
- 29) Бөлтірігіне тамағын құсып берген.
- 30) Бір топ болып өтсе де, яғни, үйір болып, бір ізбен жүрген, соқпақ жасамаған.
- 31) Өзірет Өлінің күші жетіге бөлінсе, қазақ халқы біреуі қасқырдан деп ұққан.
- 32) Қасқырдың тісі тік болмайды, айқасып қалады, тым қатты ашыққанда аузын ашып жүреді, өйткені жағы қарысып қалады.
- 33) Аңшылар қасқырды қуғанда бір жағынан қуған, әбден шаршағанда екінші жағынан ұрып алған, себебі қасқырдың мойыны да бұралмай қарысып қалады.
- 34) Қасқырдың ішігін киіп атқа

жақындаса, ат үркіп, мінгізбей қояды.

- 35) Қасқырдың көзі өте өткір болады, түнде шамсыз да қып-қызыл болып жанады.
- 36) Қасқыр дыбысты 10 шақырымнан естиді, иісті түгел ажырата алады.
- 37) Жаны қысылғанда екі-үш метр биіктен секіріп өтіп кете береді.
- 38) Үйірді бастап жүретін арландары болады.
- 39) Сарыған, тезек тастаған жеріне 3 немесе 7, 14, 21 күнде әйтеуір соғады және ескі қораға, құдық, қыстауға бір соқпай кетпейді. Аңшылар осыны біліп, дәл сол жерлерге қақпан қойған.
- 40) Бөлтірігін туарда апанын судан қашық қылмайды, 2-3 шақырымдай жерден қазады.
- 41) Қасқырдың жаңадан туғанын Соқыр, Майтабан, Қарақұлақ, Бөлтірік, Көксерек деп атайды, қатігезін Қорқау бөрі, кейде шөгел дейді.
- 42) Қасқырдың терісін сыпырып алғаннан кейін де етіне шыбын-шіркей қонбайды, құрттамайды, қатқан болып жата береді, иісін сезген бірде-бір аң маңына да жоламайды, иттер қасқырдың өлексесі бар үйдің маңынан аулақ жүреді.
- 43) «Қасқырдың терісін сыпырсаңда, тектілігін сыпыра алмайсың» деген ата-бабаларымыз.
- 44) Қорасына ала арқан керген ата-бабаларымыз, қасқырды малға шаппайды деп ырымдаған.
- 45) Қасқыр боранды күні құтырған.
- 46) Қасқыр ешқашанда өлексе етті жемейді, тек балғын жас етті жеген, ұстап алған жемтігімен ыстықтай қоректенген, бір жегенде он келідей ет жеген.

(Асан Тұрабаев зерттеулерінен алынған үзінді «Массагет» сайтынан алынды)

КЕҢЕС ОДАҒЫ АЖАЛ АУЗЫНА

Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысты айтылатын ресми деректерде шайқасқа 1 млн 200 мыңнан аса қазақстандық қатысқан дейді. Мәңгілік ұмытылмайтын қасіретті соғыстың нәубеті әрбір шаңырақты күйретіп, орны толмас қайғы әкелгені белгілі. Жеңістің 80 жылдығында неміс фашистерімен айқаста қол жеткен талай жеңістер айтылып, талай ерлік жасаған боздақтар еске алынып жатыр. Соғыстың құпия тұстары да ашылып айтылуда. Алайда кейінгі ұрпақ біле бермейтін сұрапыл соғыстың кейбір сырлары да бар. Солардың бірі - кеңестік идеология айтқызбай келген 106-шы атты әскер дивизиясы. ORDA.KZ РЕДАКЦИЯСЫ ӨЗ САЙТЫНДА ЖАРИЯЛАҒАН ТӨМЕНДЕГІ ДЕРЕКТЕРДІ ОҚЫРМАНҒА ҰСЫНУДЫ ЖӨН КӨРДІК. ӨЙТКЕНІ ЖАУ ТАҢКІСІНЕ ҚЫЛЫШПЕН ШАПҚАН ҚАЗАҚТЫҢ ҚАҺАРМАН БОЗДАҚТАРЫ ТУРАЛЫ КӨП АЙТЫЛА БЕРМЕЙТІН ЖАЙЛАР БАР МҰНДА.

1942 жылы соғысқа Ақмоладан да дивизиялар жасақталды. Соның бірі - жауға қылыш ұстап, жеткілікті қарусыз шайқасқан 106-шы қазақ ұлттық дивизиясы. «Бірлік» қоғамдық бірлестігінің төрайымы, тарихи деректерді зерттеуші, алғаш 106-қазақ ұлттық салт атты әскер дивизиясының толық құрамын түгендеп, алғаш дивизия туралы анықтама құжаттарын тапқан телеграф бұйрықтары мен жауынгерлердің

бұл іске кіріскенімізді түсіндірген едім: біз Харьков пен Харьков облысын азат ету үшін Қазақстанда құрылған дивизиялардың қатысқанын дәлелдегіміз келді. Сол кезде Харьков бойынша ресми деректерде шайқастарға қатысқан қазақ жауынгерлері саны небәрі 50 адам деп көрсетілген. Бұл - Отаны үшін жанын қиған сарбаздарымызға жасалған үлкен әділетсіздік», - деді Макка Қаражанова.

106-шы дивизияның командалық құрамының суреті (көшірген Макка Қаражанова)

аты-жөндерін анықтап шыққан - Макка Қаражановаға хабарласып, мән-жайды сұрастырды. Ол бізге көп жерде айтылмай келген деректер мен көп жерде жарияланбаған фотоларды берді.

Бір өкініштісі, Қаражанованың өзінің осы із-түзсіз кеткен қазақ жауынгерлері жайлы, соның ішінде 106-қазақ дивизиясы жайлы ақпараттарды салып отыратын сайтына шабуыл жасалыпты. Қазақ дивизиясы жайлы ақпараттарды жариялауға кім кедергі болуы мүмкін? Ішіңіз білсін.

«Менің ақпараттарды салып отыратын сайтым болған. Өкініштісі, 2022 жылы оны хакерлер жойып жіберді. Ол америкалық платформада ашылған мықты сайт болатын. Оны жоюға өте мықты білікті, арнайы мамандар кіріспесе, бұзылуы оңай сайт емес еді», - деді Макка Қаражанова.

Макка Қаражанова 2015 жылы әлеуметтік желі арқылы хабарсыз кеткен қазақ солдаттарын іздейтін еріктілердің басын қосқан. Ақмарал Шалакова, Өсет Ерназаров, Күлән Нұрмұхамедова және Макка Қаражанова мен Украинаның зерттеушілері бірігіп жұмыс істеп жатқандарын айтты. Екінші дүниежүзілік соғыста әлі күнге хабар-ошарсыз кеткен Қазақстан солдаттарын анықтап, іздеп жүрген бұл топқа өз аталарын жоқтап хабарласатындар өте көп. Суреттер, архивтарды ақтару арқылы еріктілер барынша жауынгерлер жайлы ақпаратты тауып беріп жатыр.

«2010 жылдан бері біз екінші дүниежүзілік соғыста майданда қаза тапқан қазақ сарбаздары жайлы іздестіріп, есімдерін анықтау жұмыстарымен айналысып келеміз. Диаспора жанынан осы мақсатта архивтік және зерттеу жұмыстарына бағытталған арнайы топ құрылды. Алғашқы сұхбатымда не себепті

Ол жазушы, жауынгер Баубек Бұлқышевтің хатындағы: «Мен газетті оқып отырып, Харьков маңында шайқасқан қазақтар азат еткен Украин жерін сүйіп жатқанын білдім» деген сөздерін негізге ала отырып, зерттеуді бастағандарын айтты. Расымен қаза болған қазақ жауынгерлерінің

106-шы дивизия (көшірген Макка Қаражанова)

зираттары осы жерде жатыр. Макка Қаражанова алғашқы маңызды нәтижеге архивпен жұмыс істегенде қолдары жеткенін айтты.

«Алматыда құрылған 38-атқыштар дивизиясының Харьков маңында шайқасқаны жайлы құжаттар

табылды. 1942 жылдың мамырында бұл дивизия қоршаудан аман шығып, кейін Сталинградқа жеткенде оның құрамында бар болғаны 150 жауынгер қалған еді. Бірақ шайқас туын аман алып барған. 1943 жылдың 1 наурызында бұл құрам 73-гвардиялық атқыштар дивизиясы деп қайта аталды. Сол кезеңде бізге әскери атташе Руан Кемали тарапынан сұраныс түсті. Осылайша бізге Харьков маңында із-түзсіз кеткен 106-шы қазақ ұлттық атты әскер дивизиясының тағдырын анықтауға кірісіп кеттік», - деді Макка Қаражанова.

ЗЕРТТЕУ ТОБЫ МЕН ЖАН ТҮРШІГЕРЛІК ДЕРЕКТЕР

106-қазақ ұлттық атты әскер дивизиясының тағдырын анықтауға мына мамандар атсалысты:

- әскери тарихшы Леонид Карцев;
- археолог әрі тарихшы Татьяна Круга;
- зерттеуші Макка Қаражанова;
- зерттеушілер Люсия Оксак пен Александр Билим;
- Красноград өлкетану музейінің директоры Наталья Швец бастаған ұжым.

- 288-полкте - 16 мылтық;
- 307-полкте - 10 мылтық;
- артиллериялық дивизионда - 13 мылтық;
- күзет взводында - 7 мылтық.

Барлығы - 3220 жауынгерге 3100 жарылғыш оқ дәрі. Макка Қаражанованың сөзінше, мұндай қаруы бар жауынгерлерді соғысқа дайын әскерилер деуге мүлде келмейді. 106-шы атты әскери дивизиясы жауынгерлерінің 90 пайызы қазақтардан тұрды. Қаражанова эшелондар келіп жетісімен, дивизия полктері бірден таратып, 6-атты әскер корпусына бөлініп берілгенін айтты.

«1942 жылдың 10 мамырында корпусқа майдан қолбасшысы, маршал Тимошенко Харьков түбіндегі неміс шебін бұзып, Красноградқа жылжуға бұйрық береді. 12 мамырда біздің дивизия корпус құрамында ұрысқа кіреді. Төрт күн ішінде олар әуеден атқылауға, үзіліссіз бомбалауға тап болғанына қарамастан, 140 шақырым жол жүреді. 16 мамыр күні таңғы сағат 4-те олар Красноград шетіндегі қиян-кескі шайқастарға қатысады», - деді Макка Қаражанова.

19 мамырда 6-кавалерия корпусын (оның құрамына 106-қазақ кавалерия дивизиясы кірген) «Оңтүстік» атты немістің танк мінген әскери құрамалары қоршауға алды. Макка Қаражанованың сөзінше, фронт қолбасшысы маршал Тимошенконың бұйрығын алғаннан кейін, генерал Носков басқаратын корпус сегіз күн бойы күші басым, мұздай қаруланған немістермен жан аямай шайқасып, 57-ші және 6-армиялар шегініп кетіп қалғанша ұрысты тоқтатпаған.

Оқ-дәрі мен азық-түліксіз қалған корпус талқандалды, ал оның тірі қалған сарбаздары бөлініп, басқа майдандастарына жетуге тырысты. Макка Қаражанова бізге 106-қазақ кавалерия дивизиясында қызмет еткен мемлекеттік қауіпсіздік лейтенанты, хабарсыз кеткен Уәли Өтебаевты іздегенін айтты.

«Олардың көбі сол ұрыста тұтқынға түсті. Мен 106-шы қазақ кавалерия дивизиясында қызмет еткен мемлекеттік қауіпсіздік лейтенанты Уәли Өтебаевты іздеумен айналыстым. Ол үйіне жан тебірентерлік хаттар жазған адам. Дегенмен оның туған інісі Болат Өтебаев ағасының тағдыры жайлы көп нәрседен хабарсыз еді. Тұтқынға түскен Уәли куәгерлердің айтуынша, лагерьде қарсылық көрсеткендердің ұйымдастырушысы болған. Уәлидің қай күні, қай жерде қаза тапқанын інісіне хабарлау маған бұйырыпты. Ол бір жылдан астам уақыт Полтава облысындағы Хорол әскери тұтқындар лагерінде болған. Халық бұл жерді «Хорол шұңқыры» деп атаған. Бұл атаудың өзі-ақ қандай азапты жағдайда болғанын аңғартады. Мемлекеттік қауіпсіздік кіші лейтенанты Уәли Өтебаев 1943 жылдың сәуірінде қашпақ болған кезінде атылған», - деді Макка Қаражанова.

ТАСТАҒАН ҚАЗАҚТЫҢ АТТЫ ӘСКЕРІ

«ҚОЛЫМЫЗДА ҚЫЛЫШТАН ӨЗГЕ ҚАРУ ЖОҚ»

90 пайызы қазақтардан тұратын 106-шы атты әскери дивизиясы жауынгерлерінің құрамында болған, аман қалған Сыдық Түменбаевтің естелігін Abai.kz порталы жариялапты. Онда ол немістердің тұтқыны болғанын, елге оралғанда қуғын-сүргін көргенін сол кездегі Карлаг лагеріне отырып шыққанын айтады.

«1942 жылы мамырда ұрысқа кірдік. Қолымызда қылыштан өзге қару жоқ. Сөйтіп жүріп шабуылға шықтық. Содан үш-ақ адам тірі қалдық. Дәл сол күні соғыс қанша адамның өмірін жалмағынын өз көзіммен көрдім ғой. Бұл – тек бір күндегісі ғана. 1942 жылы шілдеде кезекті шабуылға шыққан біз қоршауға түсіп қалдық. Қыркүйекте Шепетовканың төңірегінде 18 мың адам немістердің тұтқынына түстік. «Тұтқындарды Германияға әкетеңі екен» деген сыбыс шыққан кезде 55 адам қашуға бел байладық. 1943 жылы 20 ақпанда жеті адам тұтқыннан қашып шығып, Қызыл Армияға қосылдық. Соның бірі ақмолалық досым Файыз Ысқақов болатын. Бірақ, 1943 жылы 4 наурызда бізді комендантураға жіберді...», - деді Сыдық Түменбаев.

4 мыңнан аса жауынгер мен офицердің ішінен аман қалғаны санаулы ғана. Көбі тұтқынға түсіп, соғыс лагерлерінде қаза тапты немесе елге оралған соң, репрессияға ұшырады. Аман қалған Сыдық Түменбаев өз еліне оралған соң көрген қорлығы жайлы былай дейді:

«Өз еліміздің түрмесінде азаптап, қинаудың неше түрін көрсетті, сатқын деді. Мені он жылға соттап, Воркутадағы НКВД-ның лагеріне жіберді. Науқасыма байланысты кейін Қарлағқа ауыстырды. Ақыры 1953 жылы ақпанда үйге оралдым», - деді Сыдық Түменбаев.

Ұзақ жылдар бойы 106-шы дивизияның тағдыры беймәлім болып келді. Бұл халқымыздың басынан кешкен ауыр қияметтерінің бір парасы.

Бір өкініштісі, жақында ғана ежелгі мифологияны зерттеуші, философия ғылымдарының кандидаты Зира Наурызбай Астанадағы ескерткіштегі QR кодта қазақша деректер жоқ екенін айтқан болатын. Онымен қоймай дәл осы 106-шы дивизия туралы мүлде ақпарат жазылмаған. «Бірде-бір қазақ есімі жоқ».

Макка Қаражанова бізге тағы бір маңызды мәліметті айтты. Оның сөзінше Соль-Илецкіде құрылған 196-шы атқыштар дивизиясының 80 пайызы этникалық қазақтардан тұрған.

Тарихтағы тағы бір ақтаңдақтың бірі - жау өтіне аттанып қырылып қалған этникалық қазақтар жайлы деректердің өлі айтылмауы. Макка Қаражанова осы толығымен дерлік жойылған 196-атқыштар дивизиясы жайлы жарық көрген кітапта бірде-бір қазақ есімі жоқ екенін көріп, іші қан жылағанын айтты.

«2007 жылы осы 196-дивизияның екінші қалыптасу тарихы туралы «Батальоннан Армияға дейін: 196-Гатчина Қызыл Ту атқыштар дивизиясының жауынгерлік жолы» атты кітап жарық көрді. Мен үзінділерін оқыдым. Шынымды айтсам, кітапты соңына дейін оқи алмадым. Ішім қан жылады. Ондағы барлық кейіпкерлер — орысша есімдер. Ал шын мәнінде олардың 80 пайызы — қазақтар еді. Солардың да тек 10 пайызы ғана орыс тілін аздап меңгерген. Бірақ олар туралы бір ауыз сөз жоқ. Соль-Илецкідегі мектеп жанында бір кездері музей болған, алайда ол жерде де қазақ жауынгерлері жайлы дерек өте аз. 13 600 орыс тілін білмейтін сарбазды шайқасқа кім бастап кірді? Олармен кім тілдесті? Бұйрықты кім берді? Ең бастысы - олардың есімдері неге ұмыт қалды, неге олар жайлы жеке кітап жазылмады?», — деді Макка Қаражанова. Ол бұл жағдайдың өз қолымыздағы іс екенін атап өте отырып, тарихқа тереңінен үңіліп, естеліктерді сақтауға шақырады.

Астана қаласы Жеңіс көшесінің бойындағы ескерткіш

«Менің ауыр сауалыма жауап ащы әрі қарапайым ғана. Бұл – біздің өз қолымыздағы іс. Бұл естелікті өзіміз ғана сақтап қала аламыз. Әр халық өз батырларын мәңгі есте қалдыруға ұмтылуы керек. Алайда қазіргі кезде біз көбінесе интернеттен тапқанымызды ғана қайталап айтамыз, тереңірек үңілмейміз. Мысал ретінде айтайын. Қазақ интернет кеңістігінде төрт қыздан құралған танк экипажы туралы аңыз тараған еді. Оларды қазақ әйелдер экипажы деп сипаттайды. Бұл тақырыпта бірнеше автор кітап та жазды. Бірақ олардың ешбірі Подольск қаласындағы Орталық архивке барып, шынайы құжаттарды іздемеген. Бұл қыздардың есімдері халық жадында жоқ. Құжатпен расталмаған соң, мұның бәрі жай аңыз ғана. Кітап шығаруға табылған ақша, нақ архивтерде жатқан құжаттарды зерттеуге табылмай ма?», - деді Макка Қаражанова.

«КЕҢЕС ОДАҒЫНДА 18 МИЛЛИОН АДАМ ЛАГЕРЛЕРГЕ ҚАМАЛДЫ»

Украинаның Харьков қаласында тұратын қазақтың қайсар қызы Макка Қаражанова өзінің ешқандай соғысты жақтамайтынын, зорлық-зомбылық дегеннің бәріне қарсы екенін айтты. Оның есімі аталмай кеткен, жаудың өтінде қаза болған құрбандарды іздеп ескі архивтерді ақтарып, табанынан таусылып жүрген себебі - әділдікке ұмтылу. Ол мына заманның өзінде соғысты өз көзімен көрген соң, елді соғысты дәріптеуді доғаруға шақырды.

«Мен қашан да пацифист болдым. Мен үшін кез келген зорлық-зомбылық - қабылдауға, төзуге болмайтын қылмыс. Иә, соғыс тақырыбын зерттедім, себебі әділдікке ұмтылдым және қазақ жауынгерлерінің ержүрек, қайсар болғанын көрсеткім келді. Майданға аттанған

1 миллион 200 мың қазақстандықтың 600 мыңнан астамы қаза тапты. Бірақ соғысты өз көзіммен көріп, тірі пендеге жасаған қатігездікті сезінген соң, бүкіл Қазақстан халқына айтқым келетіні бір-ақ нәрсе. Соғысты дәріптеуді доғарайық. Бейбіт өмір - баға жетпес құндылық. Соғысу - ерлік емес. Көп жағдайда ол - қолбасшылардың қателігі, жаңылу және

Атты дивизия

ажал құшумен тұйықталатын жол. Ерлік - ештеңеге қарамаспан, жанын шүберекке түйіп жасалады. Әр ерліктің артында қасірет жатыр. Қан майданда аман қалып, жақындарымен қауышатындар өте аз. Соғыс деген - ананың көз жасы, жесірдің зары, жетімнің үміті үзіліп, үнсіз қыстыға жылағаны», - деді Макка Қаражанова.

Сонымен қатар зерттеуші кеңес өкіметінің өз азаматтарына қалай қарағаны туралы бірнеше дерек келтірді. Ол Кеңес одағының да Германияның салдаттарын лагерлерге салғанын айта кетті. Сонымен

қатар, ол соғыстан мүгедек болып қайтқан солдаттарды КСРО қасақана ажалдың аузына тастағанын баяндап берді.

«Кеңес одағы да, нацистік Германия сияқты, өз халқына қарсы озбырлық жүргізді. Лагерлер жүйесі соғыстан әлдеқайда бұрын — 1930 жылы құрылған. Сол уақыттан бастап 18 миллион адам лагерлерге қамалды. Жазасын өтегендер лагерлерде 1953 жылға дейін отырды — демек, «өз халқына қарсы соғыс» фашистерсіз-ақ болып келген. Соғыстан кейін тұтқыннан босап, елге оралған солдаттар бірден қайтадан кеңестік лагерлерге қамалды. Он жылға кеткендер болды, кейде одан да көп жылға сотталғандар бар. КСРО соғыстан мүгедек болып қайтқан жауынгерлерге бейімдеу жүйесін құрмады. 1945 жылы олардың саны 2,5 миллион болған. Көмектесудің орнына оларды оқшаулады, ал кейбірін қасақана ажал аузына тастады. Мысалы Валаам аралындағы соғыс мүгедектері үйін айтуға болады. Онда қол-аяғы жоқ мүгедектер суық пен аштықтан қайтыс болған. Мүгедектік бойынша зейнетақылар тек 1956 жылы ғана енгізілді. Із-түзсіз кеткен сарбаздардың отбасылары ешқандай көмек алмады. Керісінше, олардың балалары «халық жауының баласы» ретінде қараланды», - деді Макка Қаражанова.

ГЕРМАНИЯ НАЦИСТ БАСҚЫНШЫЛАРДЫҢ ҚАТЕЛІГІН МОЙЫНДАДЫ

Жақында ғана Германия билікке нацистердің келуіне ықпал еткен, 49 неміс компаниясы Германияда ұлттық-социалистердің билігін нығайтуға жауапкершілік алғанын мойындады. Еуропадағы Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуының 80 жылдығы қарсаңында жарияланған бірлескен мәлімдемеге қол қойғандардың қатарында Adidas, Bayer, BASF, Bosch, BMW, Commerzbank, Deutsche Bahn, DHL, Hugo Boss, Mercedes-Benz, Lufthansa, Rheinmetall, Siemens, Volkswagen және басқа да концерндердің басшылары бар. Мәлімдемеде 1933 жылы ұлттық-социалистердің билікке келуі сол кездегі негізгі шешімдерді қабылдағандардың үлкен қателіктерінсіз болмас еді деп еске салады.

«Өз пайдасын ғана ойлаған көптеген неміс компаниялары мен олардың басшылары осыған қатысқан» деп жазылған Frankfurter Allgemeine Zeitung газетінде жарияланған мәлімдемеде.

Бұл мәлімдемелер 7 мамыр күні Die Zeit, Süddeutsche Zeitung и Frankfurter Allgemeine Zeitung басылымдарында жарияланды. Мәлімдемеде қазіргі Германия компаниялары өз жауапкершіліктерін сезінетіні және демократияның қыл өтпейтін құрылымын есте сақтайтыны атап өтілген. «Біз бәріміз бірге өшпенділікке, кемсітушілікке және антисемитизмге қарсы тұрамыз. 1933 жылы және одан кейін де тым көп адамдар үнсіз қалды, көздерін жұмып, көрмегендей болды» деп жазды мәлімдемелерінде.

Я
Люди, чье имя начинается с этой буквы, обычно обладают хорошими рефлексами как физическими, так и ментальными. Они могут быть упрямыми и настойчивыми в достижении своих целей. Кроме того, для них характерно стремление к чувству собственного достоинства, желание добиться уважения, любви и признания.

Подробнее: <https://primamedia.ru/news/1722136/>

Бейсенбі - Четверг, 7 тамыз

 ХАБАР	15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Біздің өңір» 17.00 «Ой-сарап» 17.30 «Әсем әуен» 18.00 «19 регион» /тікелей эфир 18.40 «Қазақ үні» 19.00 «Шыңыраудан шыңға» 19.30 «Ащы да болса...» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Біз жанбасақ» 22.45 «Әсем әуен»
 ЕВРАЗИЯ	

06.00, 02.00 «П@утина» 07.00, 19.00 «Koreميز-шоу» 08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!» 09.00 «Доброе утро, Казах-стан!» 10.00 «Жить здорово» 10.55 «Давай поженимся!» 11.45 Сериал «Триггер-2» 13.00 «Пусть говорят» 14.10, 01.40 «Новости» 14.20, 01.50 «Жаңалықтар» 14.30 Qoslike 18.30, 02.50 «Басты жаңалықтар» 20.00 «Главные новости» 20.30 X/ф «Мой близкий враг» 00.30 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-3» 03.25 «Ең алғашқы»
--

 КТК
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25 «Тоғжан» 09.30, 21.00 Вечерние новости 10.00 «Было дело», докумен-тальный детектив 10.50, 21.30 X/ф «Шеф-6» 12.50, 23.30 X/ф «Ее секрет» 14.50 X/ф «Цвет мести» 16.40 «Реальная мистика»,реальти-шоу 18.30 «Өкінбе сен» 20.35 Кешкі жаңалықтар 01.20 X/ф «Цвет страсти» 03.00 «Өкінбе сен» 05.20 «Кел, шырқайық!»
 ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об-лысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.00 «Шаңырақ» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 аймақ» 13.40 «Әсем әуен» 14.00 «Мақсатына жеткен-дер» 14.30 «Агро аймақ»
--

Жексенбі - Воскресенье, 10 тамыз

 ХАБАР	 ЕВРАЗИЯ
05.00 «Jeti qazupa» 07.00 «Тамаша» 07.30 «Абайдың әндері» 09.00 «Храброе сердце: Заговор в королевстве» 10.30 «Феи: Тайна страны драконов» 12.00 «Құнанбай» 14.00 «Абайдың кітапханасы» 14.40 «Жайдарман» 16.00 «Келінжан-3» 19.00 «Алғашқы» 20.00 «Қызық таймс» 21.00 «Друзья на свою голову» 23.00 «Маша и дударай»	06.00, 03.30 «Ең алғашқы» 07.00, 01.50 «Паутина» 08.30 «Воскресные бесе-ды» 08.40 «Бывших не бывает» 13.00 «Крестный» 17.10 «Абай заңы» 18.00 «Должок» 20.00 «Я все преодолею» 00.00 «Грешник»
 КТК	
07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ 07.05,06.00 «Әнім Сен Едің» 09.20 «Кел, шырайық» 12.10 «Старое пианино» 15.40 «Цвет мести»	

Жұма - Пятница, 8 тамыз

 ХАБАР	15.20 «Өзекжарды» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Біз жанбасақ» 17.10 «Ой-сарап» 17.30 «Жетісу әуендері» 18.00 «Әсем әуен» 18.35 «Менің анам» 19.00 «Зейнеп апаның әңгімелері» 19.30 «Абадан» 19.50 «Қазақ үні» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Менің балалық шағым» 22.45 «Әсем әуен»
 ЕВРАЗИЯ	

06.00, 02.25, 03.50 «П@утина» 07.00, 19.00 «Koreميز-шоу» 08.00 «Қайырлы таң» 09.00 «Доброе утро» 10.00 «Жить здорово» 10.55 «Давай поженимся» 11.45 «Триггер-2» 13.00 «Пусть говорят» 14.10, 02.00 «Новости» 14.20, 02.10 «Жаңалықтар» 14.30 «Qoslike» 18.30, 03.20 «Басты жаңалықтар» 20.00 «Главные новости» 20.30 «Поле чудес» 21.45 «Синичка»

 КТК
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар 07.25 «Тоғжан» 09.30, 21.00 «Вечерные Новости» 10.00 «Было Дело» 10.50 «Шеф-6» 12.50 «ЕЁ СЕКРЕТ» 14.50 «Цвет мести» 16.40 «Реальная мистика» 18.30 «Өкінбе сен» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.30 «Новый муж нашей мамы» 01.20 «Цвет страсти» 03.00 «Өкінбе сен» 05.20 «Кел, шырайық»

 ЖЕТІСУ
07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об-лысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.00 «Ұлт ұяты» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 регион» 13.40 «Әсем әуен» 14.00 «Шыңыраудан шыңға» 14.30 «Ащы да болса...» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

18.30 «50 жыл елмен бірге» 21.00 «Одно целое» 01.00 «Цвет страсти» 02.40 «Вирус» 04.00 «50 жыл елмен бірге»

 ЖЕТІСУ
07.05 «Әсем әуен» 08.45 «Саулықтың сыры» 09.00 «Апта» (Жетісу об-лысы) 09.30 «Апта» (Алматы об-лысы) 10.00 «Апта» (Область Жетысу) 10.30 «Апта» (Алматин-ская область) 11.00 «Әсем әуен» 12.00 «Біздің толқын» 12.50 «Саулықтың сыры»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР ӘНҰРАНЫ 06.00, 04.00 «Әзіл студио» 06.30, 01.10 «31 әзіл» 06.50, 20.00 Информбюро 08.00, 00.20 «Ғажайыпсың» 09.40 «Кунг Фу Панда» 10.40 «Пингвины Мадага-скар» 11.10 «Губка боб» 12.00 «Неудержимые-2» 14.20 «Индиана джонс и по-следний крестовый поход» 17.10 «Индиана джонс и храм судьбы» 21.00 «Неудержимые-4» 23.00, 12.00 телехикаясы 02.50 «Time vine» 03.00 Тик ток шоу 03.20, 05.00 «Wats up?» 04.20 «1001 Әзіл» 04.30 «BALA BATLLE» 05.20 «Ризамын»

7 КАНАЛ

06.00,05.50 Әнұран 06.02 «Ағайынды» 07.00 «Зың-зың Күлпәш» 08.00, 13.10 «Жүрекке жазылған жол» 09.00 Жаңалықтар. Новости 10.00, 20.00 «Великолепный век.Кёсем» 11.10,21.00 «Стамбульская невеста» 14.30 «Өмірдің өзі» 15.00, 23.40 «Әзілің жарас-са...» 16.00, 22.40 «1001-ночь» 17.00 «Фактор страха» 18.00 Жаңалықтар 18.30 «Жарқыраған жұлдыз» 19.30 Новости 00.40 Динара Сатжан 01.30 Айнур Тажиной 02.00 «Әйгерім Сейфолланың сырласуы» 03.00 «Жұлдызды шаңырақта» 03.40 Q-елі 04.00 «Тек қана қыздар» 05.00 «Бастық боламын» 05.53 Үзіліс
--

31 КАНАЛ

06.00,05.00 «Әзіл студио» 07.00 «Күліп All» 07.30 «Тәтті шоу» 08.00 «Губка боб»
--

Сенбі - Суббота, 9 тамыз

 ХАБАР	15.40 «Әсем әуен» 16.20 «Менің балалық шағым» 17.00 «Әсем әуен» 17.35 «Фибрат» 18.00 «Ділмар» 18.50 «Әсем әуен» 19.00 «Ұлт ұяты» 19.55 «Біздің өңір» 20.30 «Апта» (Жетісу об-лысы) 21.00 «Апта» (Алматы облысы) 21.30 «Апта» (Область Жетысу) 22.00 «Апта» (Алматин-ская область) 22.35 «Әсем әуен»
 31 КАНАЛ	

23.20	«Воришки»
	ЕВРАЗИЯ
06.00	«Ең алғашқы»
07.05	«П@утина»
08.50	«Синичка»
13.00	«Крестный»
17.15	«Сверный полюс»
20.00	«Бывших не бывает»
00.10	«Дура»
03.00	«Паутина»

 КТК
07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ 07.05, 06.00 «Әнім сен едің» 08.10 «Кел , шырқайық!» 10.00 Вечерние Новости 10.30 «Новый муж нашей мамы» 14.20 «Цвет мести» 18.00 «Махаббат әлемі» 21.00 «Старое пианино» 00.30 «Цвет страсти» 02.10 «Бір алқаның қасіреті» 03.40 «Махаббат әлемі»

 ЖЕТІСУ
07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алма-ты облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы облысы) 11.00 Новости (Жетісу об-лысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.00 «Біздің толқын» 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «Әсем әуен» 13.35 «Менің анам» 14.00 М/ф «Отырарды қорғау» 14.30 «Абадан» 14.50 «Қазақ үні» 15.00 «Аман болайық»

09.00 «Кунг фу панда» 09.30 «Готовим с Адель» 10.00 «Телебинго» 10.25 «Пингвины Мадага-скар » 10.50 «Смурфики:Затерянная деревня» 12.50 «Три богатыря и Конь на троне» 14.50 «Холоп» 17.30 «Индиана Джонс и Королевство хрустального черепа» 20.00 «Форрест гамп» 23.00 «Поезд в пусан» 01.20 «31 әзіл» 03.00 «Тик ток» шоу 03.30 «Тайм вайн» 03.50 «1001 әзіл» 04.00 «BALA BATTLE» 04.30 «What's up?» 05.30 «Ризамын»
--

31 КАНАЛ

06.00,04.40 «Әзіл студио» 07.00 «Күліп all» 07.30 «Тәтті шоу» 08.00 «Губка боб» 09.00 «Кунг фу панда» 09.30 «Готовим с Адель» 10.00, 12.00 «Алдара-спан» 11.50 «Саумал» 12.30 «Жыным сол» 14.30 «Смурфики: Зате-рянная деревня» 16.30 «Три богатыря и конь на троне» 18.30 «Холоп» 20.40 «Индиана Джонс и королевство хрустального черепа» 23.10 «Неудержимые-3» 01.40 «Біздің шоу» 02.30 «Тайм Вайн» 02.50 «Тик ток» шоу 03.10 «31 әзіл» 04.00 «Тамаша лайф» 05.00 «1001 әзіл» 05.10 «BALA BATTLE» 05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.02 «Зың зың Күлпаш» 08.30 Жаңалықтар 09.30 «Сандық гигиена» 10.00, 20.00 «Великолеп-ный век.Кёсем» 13.30, 21.00 «Стамбуль-ская невеста» 15.30 «Шаншар» 16.00, 22.40 «1001 ночь» 17.00 «Жетінші студия» 18.10 «История игрушек» 23.40 Фактор страха 00.40 «Отречение» 01.40 Әйгерім Сейфолланың сырласуы 02.40 Қызықты weekend 03.30 «Жұлдызды шаңырақта» 04.00 «Тек қана қыздар» 05.00 «Бастық боламын» 05.53 «Үзіліс»

7 КАНАЛ

06.00,05.50 Әнұран 06.02 «Зың Зың Күлпәш» 08.20 «История игрушек» 10.00,20.00 «Великолеп-ный век.Кёсем» 13.30,21.00 «Стамбульская невеста» 15.30,02.40 «Қызықты Weekend» 16.00,22.40 «1001 ночь» 17.00 «Жетінші студия» 18.10 Әзілдер 23.40 Фактор страха 00.40 «Отречение» 01.40 Айнур Тажиной 03.30 «Жұлдызды шаңырақта» 04.00 «Тек қана қыздар» 05.00 «Бастық Боламын» 05.53 «Үзіліс»

ҰЛЫЛЫҚ ҰЯСЫ

Мұхтардан аса кім айтар сенің дара жолыңды.
Өрбір басқан қадамың, том-том болып өрілді.
Қазақтың дархан даласы, Абай болып көрінді.
Салмақтады сабырмен, мінезге бай қазақты.

Ашына сөйлеп айтқаны, ұйықтағанды оятты.
Алыс-жақын демеді, сүйеу бола демеді.
Абай жолы осылай, сапарлады әлемге.
Адалдықты ар тұтып, шуағын шашты әр елге.
Сый-құрметке бөледі, парасатты кемелді.

Абай десе Абайсың, барлап бердің жан-жақты.
180 жыл жасадың, еліңе салып салмақты.
Бола берсін әрдайым, рухың биік аруақты!

САРА-СӘБИ

Кіп-кішкене бөбегім, қуанышқа бөледің.
Күліп тұрсаң еркелеп, қасыңа жетіп келемін.
Жүгіресің жетелеп, залға қарай төтелеп.
Қарның ашып қалғандай, су ішесің еселеп.
Сөйлегенің бір қызық, өзіңе мойын бұрғызып.
Қаратасың дауыстап, отырғанды тұрғызып.
Сара-сәби жұлдызым, қылығы тәтті қырмызым.
Сүйейінші бетіңнен, ақ шелпегім бір үзім.

БҰЛБҰЛ-ТОРҒАЙ

Отырып ап бұтаққа, бұлбұл-торғай сайрайды.
Жерге түсіп бірақ та, «бақ» шоқуын қоймайды.
Бір-ақ уыс көлемі, сайрағаны—тоқтығы.
Жерге түсер себебі, ішер астың жоқтығы.
Қанатты құс болса да, кіріптар етті тәңірі.
Қалаған жерге қонса да, мазасыз өтті өмірі.

АҢҚАУ ҚҰС

Кекілік қашып ақ қарға, басыменен сүңгіді.
Болар ма екен бас сауға, көрініп жатты құйрығы.
Аңқау еді бұл жазған, жотаны жалдап жүгірді.
Көлденеңнен құрылған, тұзаққа түсті бір күні.

САҚҚҰЛАҚ САУЫСҚАН

Қанаттылар ішінде, сақ құлағы – сауысқан.
Болу үшін күшінде, жауыр атқа жабысқан.
Бір орында тұрмайды, сықылықтап жар салып.
Жейтін затын ұрлайды, ұшып жүрер тамсанып.
Жеке бастың қамы үшін, ешкіммен де дос емес.
Арсыздық жаулап намысын, жауыздық жасау кеш емес.

ШОЛАҚ ШУМАҚТАР

Кейбір құстың мінезі, адамдарға ұқсайды.
Көп нәрсені білсе де, адамдар бірақ ұшпайды.

Жариялап айтарлық, өлең жазып ерінбей.
Өз кесемде шайқалып, өмір сүрдім төгілмей.

Терезеден сығалап, маужыраған шал отыр.
Қуыршақты жұлмалап, шал қасында бала отыр.
Осының өзі тіршілік, зымырайды уақыт.
Қоясың іштей күрсініп, өзіңді өзің жұбатып.

КӨП СҰРАҚ

Жер үстінде адамдар, жұлдыздай саны көп пе екен?
Періштедей тап-таза, өлмейтіндер жоқ па екен?

Жанар таудай атқылап, сөнбейтіндер жоқ па екен?
Айтқаныңа қитығып, көнбейтіндер көп пе екен?
Жер бойында лықсыған, теңіз суы көп пе екен?
Айдалада айтақыр, Құрғақшылық жоқ па екен?
Ұшар басы тұманды, асқар таулар көп пе екен?
Теріскейі жалаңаш, құлама жарлар жоқ па екен?

Араласақ әлемді, өзен-көлдер көп пе екен?
Бұрқанбұлақ тәрізді, сарқырама жоқ па екен?
Тамшыбұлақ секілді, тылсым дүние көп пе екен?
Арасандай шипалы, емге дәру жоқ па екен?
Қолда барды қадірлеп, көз көргенге иеміз.
Бар мен жоқты саралап, табиғатты сүйеміз.

Кенжехан РАҚЫШ,
ақын, Қазақстанның Құрметті журналисі

ЖАНЫ БАР СӨЗ

АҚЫН – ЖАЗУШЫЛАР КҮНІ КЕРЕК!

- деп біз бір жыл бұрын айтыппыз. (21.05.2024 ж.) Жақында осылай деп түркістандық жазушылар да өз газетімізге - «Қазақ әдебиетіне» мақала жазып, үндеу тастапты. Өте орынды ұсыныс. Өнер мен мәдениет саласында тер төге жүріп, «Мәдениет пен өнер қызметкерлерінің күні» деген даталы мерекеге соңғы жылдары ғана қолымыз жетіп еді. Содан бері жыл сайын 21 мамырды атап өту мемлекетіміз тарапынан игі дәстүрге айналды. Бәрекелді!

Енді... көкейде бір түйткіл боп тұр. Ұлт руханиятын, әдебиеті мен мәдениетін, өнерін көтеруге өз халқадерінше үлес қосып жүрген жазушы қаламгерлер сол күйі тасада қалуда. Ол байғұстардың жалақы алып жұмыс істейтін тұрақты орындары да болмаған. Басқа саладан нәпақасын тауып жеп жүрген оларды оқырманы мен тыңдарманы, яғни қара ормандай қалың Халқы - ақын-жазушы атандырды.

Кей адамдар әлі күнге журналистер мен жазушыларды шатастырады.

Журналист - мамандық. Оның оқуын оқып, ди-

пломын алуға болады. Ал жазушылық пен ақындық өнер, Тәңірден тікелей берілген тарту, сый.

Журналистер күні бар!

Мәдениет пен өнер қызметкерлерінің күні бар!

Кітапхана күні бар!

Ал сол кітапты қиын толғатып әзер туғызатын ақын мен жазушылардың атаулы датасы жоқ...

Бізге - жазушы мен ақынды, драматургты бірге қамтитын «Қаламгерлер күні» керек-ақ!..

Бұл жерде әңгіме - бас салып мерекелердің санын көбейтуде емес!.. Мәселе, қаламгерлерге көрсетілетін құрмет пен қамқорлықта.

Мемлекеті маңдайынан сипап тұрса, жазушылар да ұлты үшін барын һәм жанын салар еді!..

Үміт БИТЕНОВА,
Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі
(әлеуметтік желіден алынды)

ӘРКІМ ӨЗ КӨЗҚАРАСЫН ӨЗГЕРТСЕ...

Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену мен дамыту үшін ұдайы жағдай туғызып, қамқорлық жасауда. Осы орайда, мемлекеттік органдарда, соның ішінде, соттарда да қазақ тілінің қолданыс аясын кеңейту жолында жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Мәселен, бүгінгі таңда сот жүйесінде мемлекеттік тілде қаралатын істердің санын арттыру көзделіп отырғаны белгілі. Егер әрбір азамат өзінің құқықтарын дұрыс пайдаланатын болса, сотқа түскен істердің мемлекеттік тілде қаралу үлесі де артар еді. Өкінішке орай, бізде, көбіне сотқа дейінгі тергеу тексеру кезінде істердің негізін орыс тілінде рәсімдейді де сотқа келгенде істі сол тілде қарауға тура келеді. Өйткені, тергеушілер өздеріне ыңғайлы тілді таңдап алады да, тергеу барысын сол тілде жүргізеді.

Сот практикасынан көрінгендей азаматтық және әкімшілік істер бойынша құқықтық көмек беретін адвокаттар мен заңгерлер талап қоюды көбіне орыс тілінде өзірлейді. Сотқа келген азаматтардың сот процесі кезінде орыс тілінде ойын еркін жеткізе алмай жататыны кездері болады. Заңның сот ісін жүргізу тілін өзгерту туралы талабы түсіндірілсе де, көп жағдайда азаматтар өздерінің бұл құқықтарын қолданбайды, себебі өкілдері істің ресми тілде жүргізілгенін қалайды. Кәсіби құқықтық көмек көрсетуші заңгерлер сотқа

берілетін арызды талап қоюшының өзі жетік меңгерген тілде әзірлесе деген тілек бар. Себебі жоғарыда атап өткендей, арыз берілген тілде істі қарау соттың міндеті болып табылады.

Бір жағынан сот ісін жүргізу тілін өзгертуге ықылас білдіре бермейтін себептері аудармашының тегін көмегін пайланатыны да себеп болып жатады. Өйткені, заң талабы бойынша сот жүргізу тілін білмейтін адамдар аудармашымен қамтамасыз етіледі. Іс жүргізіліп отырған тілді білмейтін немесе жеткілікті түрде білмейтін іске қатысатын адамдарға аудармашының қызметтерін тегін пайдалану құқығы түсіндіріледі және қамтамасыз етіледі. Сонымен қатар, оларға қажетті іс материалдарының аудармасын тегін қамтамасыз етеді. Сондықтан өкілінің ықпалынан шықпай, сот жүргізу тілін өзгертуге ниет білдірмей, аудармашының көмегі арқылы сотқа қатысып отыра береді. Егер жаңағы азамат өзінің құқығын дұрыс пайдаланып, арызын мемлекеттік тілде берсе қазақ тілінде қаралатын істердің қатарын толықтырар еді. Демек, әркім мемлекеттік тілге деген көзқарасын өзгертсе ортақ іске өзіндік үлес қосуға әбден болады. Оған соншалықты күш жұмсаудың да қажеті жоқ.

Бақыт ЖАМАНБАЛИНА,
Талдықорған мамандандырылған
тергеу соты әкімшісінің басшысы.

АЛКАБИЛЕР СОТЫ

СОТҚА ДЕГЕН СЕНІМАЛІКТІ АРТТЫРА ТҮСЕДІ

«Алқабилер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2006 жылғы 16 қаңтарда қабылданған. Бұл Заң қылмыстық сот ісін жүргізуге алқабилердің қатысуына байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді, алқабилердің құқықтық мәртебесін, тәуелсіздігінің кепілдіктерін, олардың қызметін қамтамасыз етудің құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды. Алқабилердің соты билік пен халықты жақындастыруды қамтамасыз етеді. Қоғамдық құқықтық деңгейін және құқықтық мәдениетін сондай-ақ, сотқа деген сенімділікті арттыруға ықпал етеді.

Кейінгі жылдары мемлекетіміздің сот жүйесінде қылмыстық істерге алқабилерді қатыстыру арқылы қарау мәселесіне айрықша мән берілуде. Дереккөздерге сүйенетін болсақ алқабилер соты Қылмыстық процесстің кодексінің негізгі қағидаттарын жарыспалылық пен тараптардың теңдігін, кінесіздік приузмциясын және басқа да, қағидаттарды бекітуде маңызды рөл атқаратынын көрсетіп отыр. Мәселен, кейінгі кезде алқабилер соты қараған істер бойынша ақтау үкімі шығарылатын істер саны артып келеді екен.

Шағын мақаламызда оқырмандарға алқабилерді іріктеу тәртібі туралы мағлұмат бере кетуді жөн көрдік. Алқабилерді іріктеу процесіне Қазақстан Республикасы азаматтарының қатысуын қамтамасыз ету мақсатында жергілікті атқарушы органдар жыл сайын алқабиге кандидаттар іріктелетін жыл алдындағы жылдың 1 желтоқсанына алқабиге кандидаттардың бастапқы, бірыңғай және қосалқы тізімдерін жасайды. Жергілікті атқарушы органдар мемлекеттік органдардан, ұйымдар мен азаматтардан осы Заңның 10-бабында белгіленген, алқабиге кандидаттарға қойылатын талаптарға азаматтардың сәйкес келуін тексеру үшін қажет ақпаратты сұратуға құқылы. Жергілікті атқарушы органдардың сауалдарына жауаптар сауал алынған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірілмей олардың мекен-жайына жіберілуге тиіс. Алқабиге кандидаттардың тізімдері әліпбилік тәртіппен жасалады. Тізімдерде алқабиге кандидаттың тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы (жасы жиырма бесте болса - қосымша күні мен айы) және тұрғылықты жері көрсетіледі.

Алқабиге кандидаттардың бастапқы, бірыңғай және қосалқы тізімдеріне енгізілетін азаматтардың саны тиісті облыстық және оған теңестірілген сот төрағасы жыл сайын ұсынатын алқабиге кандидаттардың санына негізделеді.

Анар ТОХТЫБАКИЕВА,
Алматы облысы Іле аудандық сотының судьясы.

ҚОС ТАРАПҚА ДА ҚОЛАЙЛЫ ТӘСІЛ

Қазір сәл болмашы нәрсеге бола екеуара келіспеушілік туындай қалса төгерілігін сот шешеді деп, бірден сотқа жүгінетіндер көбейіне кетті. Арыздарын сотқа беріп алып, істің қаралуына қозғау салынғаннан кейін ұзақ уақыт бойы соттың табалдырығын тоздырып, түймедей дауын түйдеіге айналдырып жататындар да жоқ емес. Өйткені, бір бірімен айтыс тартысы бітпейтін дауға айналған тараптар ұзақ уақыт сот процестеріне қатысып, қалтасынан да қомақты қаржы шығаруға мәжбүр болып, сергелдеңге түсіп жатады...

Енді байыбына баратын

болсақ, біріншіден, біраз уақыт әуре-сарсаңға түсеміз. Іске нүкте қойылғанша бір емес, бірнеше сот отырысы өтуі мүмкін. Шағымдар облыстық, тіпті Жоғарғы Сотқа жетіп жатады. Қайта-қайта жұмыстан сұранып, кәсіпті тоқтатып, жеке тірлікті ысырып қоюға тура келеді. Екіншіден, сот – үлкен шығын. Мемлекеттік баж төлейміз, сот шығынын өтейміз, жол қаражаты бар, заңгерлерді жалдаймыз. Мұндай жағдай тек Қазақстанда ғана емес. Дамыған елдердің тәжірибесіне жүгінсек, оларда дауды шешу уақыты бізден де ұзақ, сот шығыны бізден де қымбат. Сондықтан оларда даудың саны көп емес. Себебі шетелдіктер сотқа барында жүз ойлану, мың толғанады. Үшіншіден,

осыншама қиындықтан өтсек те дау пайдамызға шешілетініне ешкім көпідік бермейді. Керісінше, туған-туыс, дос-жаран, қызметтесімізбен екі арадағы қарым-қатынасқа, сыйластыққа, әріптестікке нұқсан келеді. Ұзақ жыл қасықтап жинаған абыройды бір сәтте шөміштеп төге салған кімге пайда?

Медиация – тараптардың ерікті келісімі бойынша жүзеге асырылатын, олардың өзара қолайлы шешімге қол жеткізуі мақсатында медиатордың жәрдемдесуімен тараптар арасындағы дауды реттеу рәсімі болып табылады. Медиацияның мақсаты – дауды шешудің медиацияның екі тарапын да қанағаттандыратын нұсқасына қол

жеткізу және тараптардың дауласушылық деңгейін төмендету. Осы орайда сот әділдігін іске асырған қазақ билерінің ел ішіндегі дау-дамайды ушықтырмай, іштей келісімге келтіріп, шешіп отырғанын атап өту керек.

Мына мәселені де ескерген жөн. Медиация тек жеке құқықтық қатынастарға ғана қолданылады. Ол тараптардың бірі мемлекеттік орган болатын құқықтық жанжалдарға, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарға қолданылмайды. Мінеки, медиация тәсілі туралы қысқаша осыларды назарда ұстаған артық болмайды.

Ермек ДҮЙСЕМБАЕВ,
Текелі қалалық сотының судьясы.

3АҢ

ЛАЙЫҚТЫ ЖАЗА ТАҒАЙЫНДАУ ЖОЛЫНДА

Жалпы өмір болған соң оның бұралаң жолдары да, сәтсіз кезеңдері де кездесетіні айдан анық. Сондықтан кейде бейкүнә жандар да жаза басып, заң талаптарын бұзып жататыны құпия емес. Тегінде халқымыз «Жаңылмайтын жақ жоқ, сүрінбейтін бұзық жоқ» деген аталы сөзді бекер айтпаған ғой. Бұған күнделікті тірліктің өзінен де тұяқ жоқ» деген аталы сөзді бекер айтпаған ғой. Бұған күнделікті тірліктің өзінен де көз жеткізіп жатамыз. Көптеген адамдар білместікпен, абайсызда заң талаптарын бұзып, күтпеген жерден жауапқа тартылып жатады. Ал, кейбіреулер қасқөйлікпен қазақана қылмыс жасайды. Міне, осындай бәріне жасаған әрекетіне лайықты жаза тағайындалуы тиіс. Рахымшылық шаралары да осындай жағдайларға байланысты қабилданып жатады.

Жалпы жаза — соттың үкімі бойынша тағайындалатын жаза түрі. Жалпы жаза — соттың үкімі бойынша тағайындалатын жаза түрі. Жалпы жаза — соттың үкімі бойынша тағайындалатын жаза түрі.

[illegible]

ҚР ҚК-нің 53, 54-баптарында көзделген бұл мән-жайларда тағайындаушына және қылмыстың қылмыстың сипаттамасына да, оның өз жеке басының сипаттамасына да жатқызуға болады, олар сот тағайындайтын жазаның түрі мен мөлшеріне ықпал жасай алады. Жеңілдететін мән-жайлардың болуы жасалған қылмыстың, не қылмыскердің жеке басының қауіптілігін азайтады, басқадай барлық тең жағдайларда жеңілдеу жаза беріледі.

Ауырлататын мән-жайлар, ондайлар болмаған жағдайларда тағайындауға мүмкіндік берілмейді. Сондықтан, ауырлық жаза тағайындауға себеп болады. Занда көрсетілген ауырлататын және жеңілдететін мән-жайларды есепке алу соттың құқығы емес, міндеті. Сондықтан да, жеңілдететін мән-жайларды және жеңілдететін мән-жайларға назар жаза тағайындаған кезде істегі ауырлататын және жеңілдететін мән-жайларға аудармаған соттар занда көзделген міндеттерін бұзады. Егер сот ауырлататын және жеңілдететін мән-жайларды жаза тағайындаған кезде ескеріп, оны үкімде көрсетсе, сотталған адам үшін де, сот мәжілісіне қатысқандар үшін де үкім дәлелді болып көрінеді.

Айнұр ЕСТАЙ,

Конаев қаласы мамандандырылған тергеу сотының судьясы.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ

ӘЛЕУМЕТТІК КЕСЕЛМЕН КҮРЕСТІ ӘЛСІРЕТПЕУ КЕРЕК

Қазіргі таңда қоғам алдындағы өзекті мәселелердің бірі - сыбайлас жемқорлық. Осы келеңсіз құбылыстың үдеп бара жатқаны ұрпақ тәрбиесіне зиян әкелетіні бәрімізді алаңдатады. Бұл мәселеге тереңірек үңілетін болсақ, сыбайлас жемқорлық ел болашағына, ұлттық қауіпсіздікке үлкен зиянын тигізеді. Яғни, осы келеңсіз құбылыспен күресу барша халықтың алдында тұрған ортақ мәселе екені айқын. Сыбайлас жемқорлық мәселесі бүгінгі таңда барлық әлемді алаңдатып отырғандықтан Қазақстанда да сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мемлекет саясатының басым бағыттарының бірі болып айқындалған және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске жалпы мемлекеттік мәртебе берілген, сыбайлас жемқорлықты жою және оның көріністерін болдырмау жөнінде қоғамдық және саяси күштермен бірлесіп, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қыруар жұмыстар іске асырылып келеді.

Сыйбайлас жемқорлықпен пәрменді күресу үшін халықтың құқықтық сауатсыздығын жоятын, құқықты түсіндіру жұмысының деңгейі мен сапасын арттыру керектігінің маңызы зор. Халық өздерінің құқықтарын, өздеріне қарсы қандай да бір құқыққа қайшы

іс-әрекет жасалған жағдайда қандай іс-қимыл қолдану керектігінің нақты жолдарын толық білулері қажет.

Түптеп келгенде, сыбайлас жемқорлықпен күрес аясында бірыңғай жалпы мемлекеттік саясат жүргізу сыбайлас жемқорлықпен оның көрністері деңгейін төмендету, қоғамның мемлекетке оның институттарына сенімін нығайту бүгінгі күндегі басты мақсат болып табылады. Қоғамның барлық күш – жігерін біріктіріп, оны тоқтатудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді түрде қарсы тұруға болады. Демек, жемқорлықты жоюға жұртшылық жаппай жұмылса ғана оның түбіріне балта шабуға мүмкіндік туып, істің оң нәтиже беруі ғажап емес.

Қоғамның барлық күш жігерін біріктіріп, осы дерттің одан әрі таралмауы үшін оған бөгет болудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді түрде түбегейлі қарсы тұруға болады. Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен қарсы барлық ҚР азаматтарының азаматтық борышы және адамгершілік міндеті деп білугі керек.

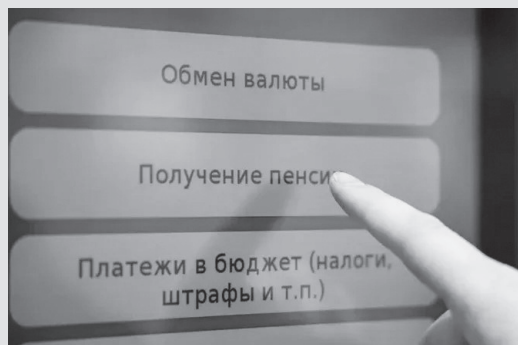
Мөлдір ИСЛАМОВА,
Талдықорған қалалық сотының бас
маманы-сот отырысының хатшысы.

Мөлдір ИСЛАМОВА

ПИЛОТНЫЙ ПРОЕКТ

ПРОЦЕДУРУ ОФОРМЛЕНИЯ ПЕНСИИ
ПРЕДЛАГАЮТ ПЕРЕСМОТРЕТЬ

Первый вице-министр цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Каныш Тулеушин на заседании правительства 29 июля 2025 года рассказал, как цифровизация может упростить процедуру оформления пенсии, передает корреспондент Zakon.kz.

Каныш Тулеушин напомнил, что в стране реализуется в пилотном режиме проект по оформлению пенсии в электронном формате.

«Ранее процесс назначения пенсии требовал личного участия граждан и для получения выплат необходимо было собирать документы, подтверждать трудовой стаж. При этом бумажная обработка

данных вызывала задержки, очереди и повышала риск ошибок при ручном расчете пенсии. Сегодня в пилотном режиме внедрен принципиально новый подход. На основе скоринга по возрасту система автоматически формирует пенсионное дело, проверяет сведения о стаже и проактивно назначает выплаты - без необходимости обращения со стороны гражданина», - отметил вице-министр.

Такой подход, по его словам, позволит сократить срок оказания услуги с 10 до 1 дня, снизить количество процедурных шагов с 6 до 1 и существенно упростить процесс для граждан.

В этой связи он предлагает Министерству труда и социальной защиты населения рассмотреть возможность масштабирования проекта.

27 июня 2025 года министр труда и социальной защиты населения Светлана Жакупова рассказала о планах пересмотреть размер пенсий и пособий в Казахстане.

ЗАКОН

Отдал карту - сел: в Казахстане ввели наказание за передачу банковских данных. Министерство внутренних дел (МВД) Казахстана предупреждает о важном изменении в уголовном законодательстве, направленном на защиту персональных данных и повышение безопасности в сфере финансовых услуг, сообщает Zakon.kz.

ВВЕДЕНО НАКАЗАНИЕ ЗА ПЕРЕДАЧУ
БАНКОВСКИХ ДАННЫХ

Так, новой статьей 232-1 Уголовного кодекса введена уголовная ответственность за передачу своих банковских реквизитов третьим лицам, а также за осуществление платежей или переводов денег в интересах или в пользу третьего лица за материальное вознаграждение или выгоды имущественного характера либо с целью их получения.

Мошенники используют переданные данные для обналаживания преступных доходов или обмана других граждан.

Пресс-служба МВД РК.

К сожалению, часто пострадавшие даже не осознают, что становятся соучастниками преступления.

Важно помнить: персональные и банковские данные - это не просто информация, это ключ к вашему имуще-

ству, безопасности и вашей ответственности перед законом.

МВД в очередной раз выступает с важными рекомендациями:

никогда не передавать свои банковские данные третьим лицам;

не соглашаться на «легкий заработок» через передачу своей карты или счета;

при малейших подозрениях обращаться в банк или правоохранительные органы.

Несколько дней ранее сообщалось, в Казахстане полиция ведет разъяснительную работу по изменениям в законодательстве, предусматривающим запрет на ношение в общественных местах предметов одежды, затрудняющих распознавание лица.

ПЕРЕД ЗАКОНОМ ВСЕ РАВНЫ

ТРЕХ АКИМОВ НАКАЗАЛИ В СКО

В СКО трех акимов привлекли к ответственности по частным определениям суда. Такая мера должна стимулировать должностных лиц к соблюдению законодательства, передает NUR.KZ со ссылкой на областной суд.

Как сообщается в официальном Telegram-канале суда, в первом квартале 2025 года в результате рассмотрения частных определений суда акимом области на акимов трех районов были наложены дисциплинарные взыскания.

Специализированный межрайонный административный суд Северо-Казахстанской области по обнаруженным нарушениям норм АППК при рассмотрении административных дел по земельным спорам и оспариванием итогов государственных закупок вынес три частных определения в адрес акима области. Они уже вступили в законную силу.

В первом случае причиной для

вынесения частного определения послужило нерассмотрение письменной жалобы акимом района. Был подан иск о признании незаконным отказа в согласовании эскизного проекта на строительство придорожного кафе. Вместо рассмотрения поступившей жалобы на действия отдела строительства аким района направил жалобу для рассмотрения в тот же орган, чьи действия обжалуются.

«Этими действиями акимом района нарушены требования АППК о рассмотрении вышестоящим органом жалобы на решения нижестоящих государственных органов», - пояснили в суде.

Во втором случае причиной стал иск предпринимателя об оспаривании итогов государственных закупок по эксплуатации автомобильных дорог. Из материалов дела суд установил, что отдел ЖКХ района, ссылаясь на несуществующее решение аудита, произвел отмену проведенных государственных закупок, в которых победителем признали истца.

Несмотря на грубые нарушения, допущенные со стороны отдела ЖКХ, и признание неправоты в суде отделом ЖКХ, писем департамента аудита о незаконности действий ответчика, аким района представил суду письменную мотивированную позицию, покрывающую незаконные действия своего подразделения.

В письменной мотивированной позиции в адрес суда аким района просил отказать в

удовлетворении иска.

В третьем случае по иску крестьянского хозяйства суд признал незаконным постановление акимата о предоставлении права временного возмездного долгосрочного общего долевого землепользования (аренды) на земельный участок фермерскому хозяйству.

При рассмотрении дела суд установил нарушение акимом района положений земельного законодательства и норм АППК, что стало основанием для вынесения частного определения.

«Прежде всего, такая мера суда направлена на стимулирование должностных лиц к строгому соблюдению норм АППК в административной процедуре», - подчеркнули в суде.

Трибуна специалиста

ПРОЦЕДУРА ЛИКВИДАЦИИ
ЮРИДИЧЕСКОГО ЛИЦА

Как проходит алгоритм действий по процедуре ликвидации юридического лица. Для этого надо выполнять следующее:

1. Уведомить регистрирующий орган о начале процедуры ликвидации юридического лица.

Согласно п. 1 ст.50 Гражданского Кодекса РК собственник имущества юридического лица или орган, принявший решение о ликвидации юридического лица, обязан незамедлительно письменно или через интернет-ресурс с применением электронной цифровой подписи сообщить об этом регистрирующему органу.

2. Подать объявление в газету распространяемых на всей территории РК с информацией о ликвидации юридического лица, порядке и сроках заявления претензий кредиторами. После выхода объявления в газету должно пройти 2 месяца потому как согласно ст. 12 Закона РК «О государственной регистрации юридических лиц и учетной регистрации филиалов и представительств» заявление о государственной регистрации ликвидации юридического лица представляется в регистрирующий орган не ранее чем по истечении 2-х месяцев со дня опубликования информации о ликвидации.

3. По месту нахождения юридического лица обратиться в органы государственных доходов с представлением налогового заявления о прекращении деятельности юридического лица, ликвидационной налоговой отчетности, промежуточного ликвидационного баланса.

4. Подать следующие документы на ликвидацию в ЦОН:

- Заявление о государственной регистрации ликвидации юридического лица по форме установленной МЮ РК.

- Решение собственника имущества юридического лица скрепленное печатью юридического лица.

- Документ подтверждающий публикацию в периодических печатных изданиях о ликвидации юридического лица.

- Документ, подтверждающий уплату в бюджет регистрационного сбора за государственную регистрацию прекращения деятельности юридического лица.

Государственная услуга исполняется регистрирующим органом в течении 5 рабочих дней следующих за днем подачи заявления.

При соответствии поданных документов требованиям действующего законодательства регистрирующим органом выносится приказ о регистрации прекращения деятельности юридического лица, а в случае нарушений мотивированный отказ в оказании государственной услуги.

Шынар АЛДАКЕНОВА,
главный специалист отдела
регистрации некоммерческих
организаций и контроля в сфере
регистрационной службы
Департамента юстиции области Жетісу.

МОШЕННИЧЕСТВО

НАЦБАНК ПРЕДУПРЕДИЛ КАЗАХСТАНЦЕВ О ПОДДЕЛЬНЫХ КУПЮРАХ. ОБ ЭТОМ 21 ИЮЛЯ В НАЦИОНАЛЬНОМ БАНКЕ СТРАНЫ РАССКАЗАЛИ О ПОДДЕЛЬНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ЗНАКАХ, СООБЩАЕТ ZAKON.KZ.

НАЦБАНК ПРЕДУПРЕЖДАЕТ
КАЗАХСТАНЦЕВ

По данным пресс-службы Нацбанка, за первое полугодие 2025 года выявлено 96 поддельных денежных знаков на сумму 465 150 тенге. Из них 93 банкноты и три монеты.

Чаще всего подделывались банкноты номиналом пять тысяч тенге. Их выявлено 85 штук, что составило 88,5% от общего количества.

Банкноты подделываются в основном с использованием компьютерной техники и цветного принтера на обычной офсетной бумаге, - говорится в сообщении

При этом водяной знак на поддельной банкноте отсутствует. В случае обнаружения сомнительных банкнот, в том числе имитирующих внешние признаки подлинных денежных знаков, Нацбанк рекомендует немедленно обратиться в правоохранительные органы.

ФУТБОЛ

«ҚАЙРАТ» ҚАРЫМТА ҚАЙТАРЫП, КЕЛЕСІ КЕЗЕҢГЕ ӨТТІ

АЛМАТЫЛЫҚ КЛУБ ФИНДІК «КУПС» КОМАНДАСЫН 3:0 ЕСЕБІМЕН СЕНИМДІ ТҮРДЕ ЖЕҢІП, АЛҒАШҚЫ ОЙЫНДАҒЫ ЖЕҢІЛІСТІ ТОЛЫҚ ӨТЕДІ. АЛМАТЫЛЫҚ «ҚАЙРАТ» ЧЕМПИОНДАР ЛИГАСЫНЫҢ ІРІКТЕУ КЕЗЕҢІНДЕГІ ЖАУАПТЫ ОЙЫНДА ФИНЛЯНДИЯНЫҢ «КУПС» КЛУБЫН ЖЕҢІП, ТАБАНДЫЛЫҚ ПЕН ШЕБЕРЛІКТІ ПАШ ЕТТІ, ДЕП ХАБАРЛАЙДЫ ALMATY.TV.

Сырт алаңда 0:2 есебімен жеңілгеннен кейін, қазақстандық команда осы ойынды кемінде үш доп басымдығымен жеңуге міндетті болды. Бұл оңай шаруа емес еді. Өйткені, қарсыластар да қорғанысқа жамбастап жатып алып, айып алаңына маңайлатпай, берік қорғанысқа көшетін болса онда мұндай нәтижеге жетудің өзі де қиял болып қалуы да ғажап емес қой. Сондықтан алматылықтар алғашқы минуттан атаой салып, дуынды шабуылдарға көшіп, қонақтардың деңбірін қашырды.Бұл қысымдары абырой болғанда ақыры нәтижесін беріп,

финдік клубтың қорғанысы қаорсы айырылып, сыр бере бастады. Сөйтіп, қайраттықтар бірінші таймның өзінде үш жауапсыз доп соғып, жоспарды жүзеге асырып тастады. Екінші жартысында алаң иелері өз қақпаларын аман сақтап қалу мәселесіне көбірек назар аударып, ақыры дегеніне жетті. Ал, енді ойында соғылған голдарға тоқталсақ: 9-минутта есепті Дастан Сатпаев ашты, оған гол соғуға Луис Мата пас берді. 29-минутта Жоржиньо Еркін Тапаловтың дәл пасынан кейін есепті еселеді. 43-минутта Валерий Громыко

үшінші голды соғып, жеңімпазды анықтап берді. Қорытынды есеп - 3:0, екі матч нәтижесі бойынша «Қайрат» (3:2) есебімен келесі кезеңге жолдама алды.

Бұл жеңіс тек клуб үшін ғана емес, бүкіл қазақстандық футбол үшін де маңызды оқиға. Алматылықтардың келесі қарсыласы алдағы күндері белгілі болады.

ҚОЯН ҚОЛТЫҚ ҰРЫС

ҮШ ҚОЛА МЕДАЛЬДЫ ҚОРЖЫНҒА САЛДЫ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНЫҢ ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР ЖӨНІНДЕГІ ДЕ-ПАРТАМЕНТ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКА-СЫ ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР ЖӨНІНДЕГІ МИНИСТР КУБО-ГЫ ҮШІН ҚОЯН ҚОЛТЫҚ ҰРЫС БОЙЫНША II ТУРНИРІНДЕ ЖОҒАРЫ ШЕБЕРЛІК ДЕҢГЕЙІН КӨРСЕТТІ, ДЕП ХАБАРЛАЙДЫ ВЕДОМСТВОНЫҢ БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ.

Атап айтқанда, жетісулықтар Төтенше жағдайлар жөніндегі министрліктің аумақтық және бағынышты құрамаларының 24 командасының атынан сынған түскен 226 қызметкер қатысқан бұл турнирде жетісулықтар үш қола медальды қоржынға салды. ТЖМ таңдаулы жауынгерлерінің басын біріктірген бұл дүбірлі дода Алматы қаласындағы Балуан Шолақ атындағы спорт кешенінде өтті. Әртүрлі салмақ дәрежесінде бәсекеге түскен спортшылар жарысқа тыңғылықты даярлықпен келгендерін көрсетіп, өз жекпе

жектерінде шыңдалған шеберліктерімен қоса жеңіске деген жігерлілік танытты. Осындай қызу бәскеде біздің үш өкіліміз жүлделі тұғырдан көрініп, жақсы жетістіктерге жетті. Мәселен, Айбол Жумакалымов (97 келі салмақта), Санжар Жаксылыкбаев (88 келі салмақта) және Жанела Набиева (58 келі салмақта) өздерінің кәсіптік тәжірибелері мен спорттық шеберліктерін ұштастыра отырып, қарсыластарынан қаймықпай, текетіресіп, лайықты өнер көрсетті. Сөйтіп, қола медальдарға қол созды.

ЛАУАЗЫМ

Олимпиада ойындарының күміс жүлдегері Асхат Жіткеев еліміздің дзюдо федерациясының вице-президенті болып тағайындалды. Бұл туралы Қазақстан дзюдо федерациясының баспасөз қызметіне сілтеме жасаған KAZ.NUR.KZ хабарлайды.

ОЛИМПИАДА ЖҮЛДЕГЕРІ ЛАУАЗЫМДЫ ҚЫЗМЕТКЕ ТАҒАЙЫНДАЛДЫ

Астанада Қазақстан дзюдо федерациясының кезекті конференциясы өтті. Жиында атқарылған жұмыстар қорытындыланып, алдағы мақсат-міндеттер айқындалған. Сондай-ақ федерацияда кадрлық өзгеріс болған. Олимпиада ойындарының күміс жүлдегері, Қазақстанның Еңбек сіңірген спорт шебері әрі тәжірибелі спорт маманы Асхат Расулұлы Жіткеев Қазақстан дзюдо федерациясының бас хатшысы лауазымынан босатылып, федерацияның вице-президенті қызметіне тағайындалған. «Бұл шешім оның отандық және халықаралық дзюдонан дамуына сіңірген ерен еңбегіне берілген жоғары баға», - делінген хабарламада. Айта кетейік, Асхат Жіткеев Талдықорған облысының Жансүгіров ауылында 1981 жылғы 13 сәуірде дүниеге келген. А.Жіткеев 2008 жылғы Бейжің Олимпиадасының күміс жүлдегері, 2001 жылы Мюнхенде өткен әлем чемпионатының күміс жүлдегері, сондай-ақ Азияның екі дүркін чемпионы, Азияның жазғы ойындарының қола жүлдесін үш мәрте иеленген. 2011-2012 жылдары дзюдодан Қазақстанның ерлер құрамасының бас

бапкері болған. 2012 жылдан 2019 жылға дейін федерацияның даму жөніндегі директоры қызметін атқарған. 2019-2021 жылдары бас хатшы, 2021-2022 жылдары федерация президентінің міндетін атқарушы, ал 2023 жылдан бастап қайтадан бас хатшы лауазымында еңбек еткен. 2023 жылдың сәуірінен бастап Асхат Жіткеев Азия дзюдо одағының рефери-директоры ретінде халықаралық деңгейде қызметін жалғастырып келеді.

ЖЕРЛЕСІМІЗ ЖОҒАРЫ НӘТИЖЕГЕ ЖЕТТІ

Астана қаласында дүркіреп өткен ауыр атлетикадан жасөспірімдер мен жастар арасындағы Азия чемпионатында қазақстандық спортшылардың толағай табыстары жайлы газетіміздің беттерінде атап өткен болатынбыз. Сол сында тағы бір жетісулық өрен 19 жасар Матвей Макрушин табысты өнер көрсеткен болатын.

Атап айтсақ, 100 келіге дейінгі салмақ дәрежесінде сынға түскен Матвей Макрушин қоссайыс нәтижесі бойынша 331 (148+183) келіні еңсеріп, жастар арасында күміс медальға ие болды. Бұл салмақта 360 (169+191) келі салмақты бағындырған өзбекстандық Кудротбек Залимжонов бас жүлдені жеңіп алған еді. Ал қола медаль 327 (145+182) келіні көтерген түрікменстандық Сулеймен Джафаровқа бұйырған. Айта кету керек, жерлесіміз команда қоржынына үш медаль салып, жалпыкомандалық жеңіске жетуге өз үлесін қосқан. Мәселен, жұлқа көтеруден Матвей 148 келі салмақты ырқына көндіріп, қола медаль алса, серпе көтеруде 183 келі зілтемірді басына көтеріп, жүлделі тұғырдың екінші сатысына көтерілді. Ал, қоссайыс қорытындысында 331 келі көрсеткішке қол жеткізіп, үлкен күміс медальды қанжығасына байлады. Сөйтіп, бұқаралық ақпарат көздерінің мәліметтеріне сүйенсек, жасөспірім-штангашы өзінің спорттық мансабында тұңғыш рет халықаралық жарыстарда жүлделі орындардан көрініп, тарихи нәтижеге қол жеткізді. Сүйсінерлігі сол, Матвей осы чемпионатта алты әрекетінің екеуін сәтті пайдалана алмағанына өкініш білдіріп, нәтижесіне көңілі толмағанын білдірген көрінеді. Демек, бұл болашақта Матвейдің бұдан да биік көрсеткіштерге қол жеткізуіне мол мүмкіндіктері бар екенін аңғартады.

БАСПАСӨЗ - 2025

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
жазылу жүріп жатыр

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

6 айға – 2 106 теңге.

қала және ауыл тұрғындары үшін "Қазпошта" арқылы

6 айға – 2636,40 теңге.

заңды тұлға үшін

6 айға – 4 172,48 теңге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Продолжается подписка

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

для городского и сельского населения через "Казпочту"

на 6 месяцев – 2 350,40 тенге.

для юридического лица

на 6 месяцев – 3 886,48 тенге.

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ГАЗЕТТІҢ 29 НӨМІРІНІҢ 12-13 БЕТТЕРІНДЕ ЖАРИЯЛАНҒАН ҚКЕО-ТАЛДЫҚОРҒАН ЖШС-НЫҢ ЖАРИЯ ҰСЫНЫСЫН «АЛАТАУ» ГАЗЕТІ САЙТЫНАН ҚАЙТАРА ОҚИ АЛАСЫЗ.

												Ядро					Су ыдысы	Аңыра қай...	
Жоғарғы оқу орны	Спорт түрі		Қансорғыш құрт		Крис ...		Аяқ буыны	Мед-к орталық		Сүт өнімі		Қыз ұзату өлеңі	Бағдад	Өзен		Тау төбесі			
					Әйгілі егіздер	Қада		Еврей елі								Тау құсы		Шебер	
Заңғар	Пияз		Темір						Мұң-айтпасов	Био-өріс					Долина				
			Текемет					Суық қару							Өнербаев	Ағаш кесу құралы			
	Жаялық		Келін ұстазы	Цирк алаңы					Тапал	Скифтер қаруы								Қарымта	
	Жыр						Бет сүйегі	Образ					Қоңыр түс				Нота		
	Жуалдыз				Институт басшысы		365 күн			Ғажайып	Хан ордасы							Ас түрі	
					Ясир ...	Көпшілік								Сақал қырғыш		Жыр, орда	Қарға	Сыр теңізі	
	Қайық «қолы»		Қиыршық				Ауру түрі				Баспахана								
Аспан		Мал тұрағы					Жол жүру	Мең				Лазым		Зейін					
			Спорт қаруы							Емдік өсімдік					Картадағы әйел				
Қонақ орны		Үйлену		Нота			Ишарат	Асыл тас шебері		Көкнөр				Иектегі түк					
				Өтініш					Жылқы жасы				Кесіртке түрі		Қыс көркі		Кеме баспалдағы	Тігінші құралы	Мұсылмандық сезім
Қайсар		Вене-суела		Аптық		Қымыз ыдысы				Бас киім						Думан			
					Намыс		Тараз өзені		Өмірзақова		Лаос өзені		Скала			Италия			
Көрі							Гектар		Кесіп-орын пеші			Хабарландыру							
Дарақы	Балтық қаласы		Қайғы									Қол уысы	Құранды жатқа оқушы		Амон ...	Поляк мырзасы			
			Лақап		Үлкен	Сүйінбай әкесі					Жұмағали ...	Елорда					Шөл өсімдігі		Дыбыс
	Зер					Алма сорты	Бидай басы	Қансорғыш					Қапа					мен Заманай	
	Ағай			Шам мен ...				Тұз, иен		Хафиз					Ағаш				
	Тамақ									Күшік			Шырақ						Өте жақын
	Әпше	Саз жанры		Мата түрі					Ұшақ	Апиын					Гайсин	Зат есім сұрауы			Автомат
				Жылқы	Есер						На ...			Ер бала		Шеше			
	Соғыс техникасы					Ағзадағы сұйықтық				Бекініс						Сақал орны			

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Құрылтайшы: Ырым КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Редакция алқасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Зарина БЫЖЫБЕК – корректор-журналист
Мұрат КҮМІСБЕК – журналист

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Кезекші редактор: З. БЫЖЫБЕК

Газет Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп,
№ 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады.
Жарияланған мақала авторларының пікірлері
редакция көзқарасын білдірмейді.
Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны
мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы,
Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс
тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 790

Индекс 15534

Меншік иесі

"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ